Ольга Ніколенко,

доктор філологічних наук, професор,

заслужений діяч науки і техніки України,

Василь Шуляр,

доктор педагогічних наук, професор,

директор Інституту прикладної педагогіки,

заслужений учитель України,

Олена Пітерська,

учитель-методист української мови та літератури,

науковий співробітник Інституту прикладної педагогіки,

Тетяна Качак,

доктор філологічних наук, професор

Модельна навчальна програма

«Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи»

для закладів загальної середньої освіти

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

(наказ № 819 від 21.05.2026 р.)

Пояснювальна записка

Модельну навчальну програму (далі МНП) розроблено на підставі Державного стандарту базової середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 30.09.2020 р. № 898).

МНП призначена для *адаптаційного циклу* базової середньої освіти - 5-6 класів закладів загальної середньої освіти з українською мовою навчання.

Метою вивчення інтегрованого курсу літератур є виховання засобами української та зарубіжної літератур юного покоління патріотів України, які шанують і обстоюють національні цінності, спираються на духовні надбання України та цивілізованого світу в життєвих ситуаціях; формування в учнів/учениць любові до читання художньої літератури, активної громадянської позиції, гуманістичного світогляду, моралі, критичного мислення; розвиток компетентних учнів/учениць-читачів/читачок, культурних особистостей, здатних інтерпретувати художні тексти, використовувати набуті знання, вміння й навички для подальшого саморозвитку і творчої реалізації.

Завдання вивчення інтегрованого курсу літератур:

- прилучити учнів/учениць до найкращих здобутків мистецтва слова України та інших країн і народів;
- створити атмосферу зацікавленого й творчого читання і ефективного спілкування на підставі художніх текстів та/або медіатекстів;
- сформувати в унів/учениць стійкий інтерес до літератури, збагатити їхній емоційно-ціннісний досвід в процесі репрезентації окремих жанрів фольклору, міфів, творів класичної та сучасної літератури України та світу;
- розвивати в учнів/учениць вміння естетично сприймати, аналізувати, інтерпретувати художні тексти та/або медіатексти;
- розвивати в учнів/учениць вміння виявляти окремі елементи змісту і форми, встановлювати їхню роль у художньому тексті, характеризувати й оцінювати літературних персонажів, застосовувати елементарні поняття теорії літератури;
- розвивати в учнів/учениць вміння зіставлення художніх текстів (українських та зарубіжних) та/або медіатекстів, оригіналів і

перекладів/переспівів, творів літератури та інших видів мистецтва;

- розвивати критичне мислення учнів/учениць, їхні творчі здібності, мотивувати їх до розширення кола читання художньої літератури, пошуку потрібної інформації в бібліотеках і цифровому просторі із дотриманням правил безпеки та академічної доброчесності.

МНП ґрунтується на поєднанні таких основних принципів: україноцентричний (увиразнення здобутків української літератури на тлі світового літературного процесу); проблемно-тематичний (висвітлення актуальних для дітей і підлітків тем і проблем); жанрово-родовий (початкові уявлення про окремі роди і жанри); хронологічний (репрезентація творів (у межах розділів) від класики до сучасності); концентричний (поступове розширення уявлень учнів/учениць про окремі жанри і теоретичні поняття); компаративний (порівняння творів української та зарубіжної літератур, оригіналів і перекладів/переспівів, художніх текстів і медіатекстів, персонажів, засобів виразності тощо); принцип "єдності у різноманітті" (любов до української літератури і культури, повага до культурних здобутків інших цивілізованих країн); діалогічний (спонукання до діалогу з художнім текстом/медіатекстом); природовідповідний (відповідність творів віковим особливостям учнів).

Потенціал інтегрованого курсу в реалізації ціннісних орієнтирів базової середньої освіти. МНП ґрунтується на визначених Державним стандартом ціннісних орієнтирах: повага до особистості, підтримка самостійності учнів/учениць, утвердження людської гідності, чесності, милосердя, формування в учнів/учениць активної громадянської позиції, патріотизму, опанування культурних цінностей українського народу та цивілізованих країн і народів тощо.

Інтегрований курс літератур відповідає актуальним запитам суспільства та освітнім реформам, забезпечує розвиток наскрізних компетентностей, формування універсальних навичок, що створюють фундамент для самореалізації учнівства як в освітньому процесі, так і в повсякденних життєвих обставинах. Читацька інтерпретація художніх текстів, що містять у собі духовні смисли, передбачає формування в учнів/учениць культури проблемного мислення, діалогічної взаємодії, набуття медіакультури у цифрову добу.

Упровадження МНП зумовлено необхідністю формування в учнів/учениць цілісного уявлення про українську літературу як невід'ємну і самобутню складову загальнолюдської культурної спадщини, про взаємодію і взаємовпливи національних літератур у світовому літературному процесі.

Інтегрований підхід забезпечує синтез компонентів змісту навчання та формування в учнів/учениць системи знань, умінь, навичок, що уможливлює читацьку інтерпретацію текстів українських і зарубіжних авторів/авторок через спільні тематичні блоки, жанрово-родову специфіку творів, моральні та естетичні цінності. Подані в МНП художні твори пропонується читати і обговорювати в широкому мистецькому контексті – на тлі образотворчого мистецтва, музики, театру, кіно тощо.

Концепція і стратегія дій, запропоновані в МНП, базуються на синтезі підходів Нової української школи з елементами ноосферної літературної освіти. Основними аспектами концепції є принцип дитиноцентризму; компетентнісний потенціал (розвиток компетентностей через кероване зростання); діяльнісний підхід; актуалізація загальнолюдських, національних та сімейних цінностей на основі художніх текстів/медіатекстів; розвиток емоційного інтелекту; медіатворчість; діалогічність навчання; формування учнівської спільноти суб'єктів читання й інтерпретації, що вміють формулювати власні цілі, здійснювати самостійний вибір читацької траєкторії; підтримка психоемоційного добробуту через «бібліотерапію» (соціалізація, розвиток емпатії на основі емоційного проживання змісту художнього твору); розвиток екологічного мислення через художні образи; формування здатності учнів/учениць до рефлексії та комунікації в умовах сучасного глобалізованого світу. Поєднання логічного та образного мислення, естетичної рефлексії та релаксації формує цілісну свідомість, розвиває духовний потенціал, внутрішні ресурси особистості. Зміст художніх текстів, що розкривають взаємозв'язок людини, природи й суспільства, уможливлює пошук мистецьких аналогій, активізацію творчого читання і розвиток образного мислення.

Врахування наступності між початковою і базовою середньою освітою.

Інтегрований курс літератур підтримує наступність, єдину лінію розвитку читацької компетентності, розпочату в початковій школі під час знайомства з вітчизняними та зарубіжними літературними творами.

Логічний перехід від початкового етапу освіти до базового адаптаційного досягається через зв'язок між навчальними програмами, поступове введення нового матеріалу, розширення спектру теоретичних понять, використання спільних форм роботи із поступовим їх нарощуванням.

Структура МНП. Програма містить: 1) ***пояснювальну записку*** (в якій зазначено мету, завдання інтегрованого курсу літератур, принципи укладання програми, її структуру, способи реалізації та особливості організації освітнього процесу); 2) ***основну частину***, в якій зазначено для кожного класу зміст інтегрованого курсу (за розділами, темами), очікувані результати навчання та види навчальної діяльності учнів/учениць); 3) ***прикінцеву частину*** (в якій визначено методичні підходи, методи й технології навчання, орієнтовні ресурси, інструментарій для оцінювання) і три ***додатки*** (Додаток 1 "Ресурси", Додаток 2 "Список творів для додаткового читання", Додаток 3 "Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу літератур").

До кожного розділу програми подано **рубрики**:

Теорія літератури (перелік основних літературознавчих понять, передбачених для вивчення/поглиблення);

Література і культура (інформація про культурні особливості доби/країни, взаємозв'язки літератури і мистецтва);

Україна і світ (увиразнення української спадщини на тлі світового процесу; аспекти для порівняння українських та зарубіжних художніх текстів/медіатекстів (або окремих компонентів));

Медіатекст (орієнтовний перелік медіатекстів (фільми, інтерв'ю, виступи тощо) для використання в освітньому процесі);

Література рідного краю (1-2 твори за вибором учителя/учительки).

МНП містить ***обов'язковий*** і ***варіативний компоненти***. Обов'язковий компонент – це окремі жанри фольклору (казка), міфи, художні твори українських та зарубіжних авторів/авторок, передбачені для обов'язкового вивчення. Варіативний компонент містить перелік художніх текстів, із яких учитель/учителька може вибирати один або декілька відповідно до інтересів учнів/учениць, матеріально-технічних ресурсів тощо.

Для ***уроків додаткового читання*** учитель/учителька обирають твори ***самостійно***.

Зміст МНП структуровано навколо ключових компетентностей, визначених Державним стандартом, а саме: вільне володіння державною мовою, інформаційно-комунікаційна компетентність, культурна компетентність, інноваційність та ін. Пропоновані зміст та види навчальної діяльності забезпечують реалізацію вимог до обов'язкових результатів навчання в мовно-літературній галузі.

Пропонований зміст є тематично синхронізованим, репрезентує українознавчий та зарубіжний аспекти літератури, забезпечує міждисциплінарний підхід у навчанні. Зміст МНП побудовано за проблемно-тематичним і жанрово-тематичним принципами з частковим дотриманням історико-хронологічної послідовності: від окремих жанрів фольклору (народна казка) до сучасної літератури. Підґрунтям для формування пропонованого змісту МНП є пізнавальний та ціннісний компоненти художніх творів, що відповідають віковим особливостям учнівства. Жанрове та стильове розмаїття творів дає можливості для розвитку в учнів/учениць естетичних уподобань, критичного мислення. У класичних та сучасних літературних творах представлено багатогранність людських взаємин, що сприяє формуванню в учнівства власних життєвих пріоритетів та морально-етичних принципів. Літературні твори пропонується розглядати в контексті системи національних і загальнолюдських цінностей, духовно-етичних норм. Тематика і проблематика запропонованої у змісті МНП класичної літератури переосмислюється, трансформується, відлунює в контексті сучасного літературного процесу.

Очікувані результати навчання, пропоновані зміст та види навчальної діяльності МНП сфокусовані на розвиток визначених у Державному стандарті наскрізних умінь, що забезпечують успішну самореалізацію учнів/учениць: 1) вдумливе та емоційне читання художнього тексту; 2) вільне висловлювання думок в усній та письмовій формі; 3) здатність критично та системно мислити; 4) вміння логічно аргументувати власні переконання; 5) спроможність генерувати креативні ідеї; 6) прояв ініціативи з метою розв'язання проблем; 7) емоційний самоконтроль; 8) вміння зважувати ризики; 9) самостійне прийняття рішень; 10) вміння визначати та розв'язувати проблемні ситуації; 11) ефективна взаємодія та співпраця в команді.

Шляхи реалізації МНП. Програма передбачає партнерські взаємини між усіма учасниками освітнього процесу, залучення бібліотеки для

забезпечення читацьких інтересів учнів/учениць, створення комфортних умов для навчання і діалогу щодо класичної та сучасної літератури, використання безпечних цифрових ресурсів художніх текстів та медіатекстів, свободу думки й висловлювання учнів/учениць щодо прочитаних художніх творів та/або медіатекстів, розвиток творчих здібностей і критичного мислення молоді в процесі читання, аналізу та інтерпретації художніх текстів та/або медіатекстів (створення власних творів, висловлювань, зокрема в цифровому середовищі) тощо. Компоненти програми можуть стати основою для дослідницьких проєктів, індивідуальної і колективної творчої діяльності учнів/учениць, проведення різноманітних конкурсів, фестивалів, шкільних вистав, літературних вечорів тощо.

Особливості організації освітнього процесу під час вивчення інтегрованого курсу літератур.

Відповідно до Типової освітньої програми МНП розрахована орієнтовно на 3 години на тиждень / 105 годин на рік. Відповідно до Державного стандарту заклад середньої освіти за потреби може збільшити кількість годин для вивчення інтегрованого курсу літератур (української та зарубіжної) на 0,5-1 години на тиждень у межах мовно-літературної галузі.

В освітньому процесі для забезпечення МНП доцільно використовувати не лише текстові матеріали (друковані художні твори, статті та ін.), а й цифрові ресурси (електронні бібліотеки, електронні художні тексти та інші джерела інформації, сайти, блоги, соцмережі тощо) із дотриманням правил безпеки в цифровому середовищі.

МНП є основою для створення учителем/учителькою навчальної програми, календарно-тематичного планування. Згідно з чинним законодавством та в межах наданої академічної свободи учитель/учителька може змінювати зміст МНП (зменшувати, збільшувати, заміняти окремі тексти та/або медіатексти), але без зміни загальної структури МНП і вилучення цілих розділів.

***

Українська і зарубіжна літератури завжди були і є основою духовної України. Тому інтегрований курс літератур в закладах загальної середньої

освіти сприятиме формуванню національної ідентичності української молоді, її моральних якостей, високої культури і стійкості в період глобальних викликів і боротьби за цілісність та незалежність України.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

Зміст навчального предмета, очікувані результати навчання, види навчальної діяльності учнів

5 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ **Роль книжки в третьому тисячолітті**		
Учень / учениця ***І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях*** визначає мету (провідну думку) почутого висловлювання та його форму (монолог / діалог) (6 МОВ 1.1.1-1) формулює і відповідає на запитання за змістом почутого повідомлення (6 МОВ 1.1.2-1) відтворює усно (творчо переказує (повністю або частково), коментує, інтерпретує) почутий або прочитаний текст (6 МОВ 1.1.2-2) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** характеризує, обговорює порушені в художньому тексті / медіатексті теми й проблеми читання, діалогу з книжкою, формування якостей творчого читача / читачки (6 МОВ 2.2.1-1) проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті проблеми (6 МОВ 2.2.1-	Роль книжок у житті людини й людства. Історія виникнення книжок. Види читання в цифрову добу. Паперові та електронні книги. Сучасні бібліотеки. ***Теорія літератури (ТЛ)*** *Національна література, зарубіжна література, оригінал, переклад, переспів.* ***Література і культура (ЛК)*** *Українські та зарубіжні бібліотеки, види бібліотек. Екслібрис (книжковий знак).* ***Україна і світ (УС)*** *Українські та міжнародні премії для дитячих і підліткових видань.* ***Медіатекст (МТ)*** *Популяризація читання художньої літератури медійними засобами. Поняття про інфографіку, її використання для візуалізації переваг читання.* ***Література рідного краю (ЛРК)*** *Видатні письменники/письменниці (1-2) регіону, їхні*	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком» або ін.), визначення провідної думки та деталей почутого та/або прочитаного тексту, формулювання запитань до тексту, відповіді на запитання до тексту, творчий переказ тексту, коментування та інтерпретація тексту, самостійне збирання інформації, написання мінітвору або створення посту для соцмереж, дискусія (очно або в онлайн-середовищі), розповідь про улюблений твір, виокремлення і пояснення окремих мовних явищ у своєму і чужому мовленні. Порівняльний практикум: зіставлення різних перекладів

2) висловлює в усній формі власні думки, почуття і враження, викликані прочитаними раніше творами зарубіжної літератури, розмірковує про користь паперових та електронних книг (6 МОВ 2.3.2-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** створює власні міркування про улюблену книжку у вигляді мінітвору або посту для соцмереж (6 МОВ 3.1.1-1) дискутує в онлайн-середовищі на тему читання та вибору художньої літератури, порівнює позиції учасників дискусії, обстоює власну позицію (6 МОВ 3.2.2-1, 6 МОВ 3.2.2-1, 6 МОВ 3.2.2-3) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** вирізняє окремі мовні явища у своєму та чужому мовленні, пояснює їх (6 МОВ 4.1.2-1)	*твори для дітей і підлітків.*	одного твору; зіставлення різних видів бібліотек.
НАРОДНА КАЗКА - СКАРБНИЦЯ ЖИТТЄВОЇ МУДРОСТІ **(2-3 - українські казки (за вибором учителя), 2 - зарубіжні казки (за вибором учителя))**		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях стисло переказує (усно) зміст почутого та / або прочитаного художнього тексту / медіатексту,	Казки України та народів світу: різновиди, ознаки, загальнолюдські ідеали та національна самобутність. **Індійська народна казка «Фарбований**	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне або ін.), усний переказ почутого та/або прочитаного тексту з акцентуванням на

акцентує увагу на окремих деталях (6 МОВ 1.2.1-1-1) перефразовує репліки в діалозі персонажів (6 МОВ 1.2.1-3) унаочнює та візуалізує зміст почутого та / або прочитаного художнього тексту / медіатексту (малюнки, комікси тощо) для відтворення змісту (6 МОВ 1.2.3-1-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (6 МОВ 2.2.2-1) формулює тему та основну думку художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 2.2.3-1) проводить паралелі між образами та ситуаціями, зображеними в художньому тексті / медіатексті і власним життєвим досвідом (6 МОВ 2.3.1-2) висловлює в усній та / або письмовій формі власні почуття, враження, викликані прочитаним художнім текстом / медіатекстом, а також своє ставлення до зображених у тексті людей, подій, ситуацій, явищ тощо (6 МОВ 2.3.2-1-1) переказує зміст художнього тексту / медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання (6 МОВ 2.6.1-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** створює власне висловлення про вчинок / вчинки персонажа(ів), враховуючи основні засади	**шакал».** Збірка «Панчатантра» – пам'ятка давньої культури. Викриття в образах тварин людських вад. Моральні уроки казки. **Українська народна казка «Про Івана-богатиря».** Боротьба добра і зла, утвердження ідеї справедливості в казці. Образ Івана-богатиря – втілення народних ідеалів мужності, сили та кмітливості. **Японська народна казка «Момотаро, або Хлопчик-Персик».** «Момотаро, або Хлопчик-Персик». Теми дружби, сміливості, зв'язку з природою в казці. Національний колорит твору. **Українська народна казка «Яйце-райце».** Відображення народного світосприйняття в казці. Символічне значення образів природи, зв'язок чарівного і реального у творі. **Брати Якоб (1785-1863) і Вільгельм (1786-1859) Ґрімм «Пані Метелиця».** Значення діяльності братів Я. і В. Ґрімм для розвитку європейської культури. Збірка «Казки для дітей і родини»: історія створення, народні образи і мандрівні сюжети. Героїні казки «Пані Метелиця»: їхні життєві цінності, риси характерів. Утвердження у творі доброти, працьовитості,	окремих деталях, творчий перефраз реплік персонажів, унаочнення та візуалізація змісту почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, виокремлення головної і другорядної інформації в тексті, формулювання теми та основної думки тексту, проведення паралелей між образами та ситуаціями тексту й власним життєвим досвідом, висловлювання в усній та/або письмовій формі власних почуттів і ставлень до казкових персонажів і подій, усний переказ змісту казки (або уривку), створення власного письмового висловлення (мінітвір або ін.) про вчинок/вчинки персонажа (ів) із дотриманням норм сучасної української мови, добирання доречних засобів мовної виразності, виокремлення у прочитаному тексті мовних одиниць різних рівнів та визначення їхньої ролі у творі, відтворення окремих художніх

академічної доброчесності (6 МОВ 3.1.3-1-1) складає та оформлює власне висловлення згідно з усталеними нормами сучасної української мови (6 МОВ 3.1.4-1) добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення (6 МОВ 3.1.4-2) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** виокремлює та розрізняє в художніх текстах мовні одиниці різних рівнів (частини мови, форми слова, словосполучення, речення тощо), визначає їхню роль у характеристиці персонажів, розкритті подій і явищ (6 МОВ 4.1.1-1-1) відтворює окремі художні засоби для втілення власних творчих намірів (створення стилізації казки або фанфіку) (6 МОВ 4.2.2-1)	справедливості. Чарівні елементи та їх роль у казці. **Українська народна казка «Дідова дочка й бабина дочка»**. Ставлення до праці й до людей в образах персонажів. Ситуації випробування. Моральні цінності в казці. **Українська народна казка «Мудра дівчина».** Родинні стосунки й соціальні елементи в казці. Образ Марусі як утілення розуму, кмітливості й мудрості українського жіноцтва. Особливості мови казки. ***(ТЛ)*** *Фольклор, народна казка, сюжет, мандрівний сюжет, алегорія.* ***(ЛК)*** *Культурні традиції, національні особливості світосприймання в казкових творах України та інших народів. Збирачі/збирачки й дослідники/дослідниці народних казок в Україні та в інших країнах.* ***(УС)*** *Виявлення подібностей (теми, ідеї, образи, сюжетні елементи та ін.) в українських і зарубіжних казках.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Пані Метелиця» (режисер Г. Кольдиць, НДР, 1963), «Фрау Холле» (режисер Б. Фюрнайзен, Німеччина, 2008), анімаційні фільми за мотивами українських народних казок (2-3 за вибором учителя) та ін.*	засобів казки у процесі створення стилізації казки або фанфіку. Порівняльний практикум: зіставлення образів персонажів українських і зарубіжних народних казок.

	(ЛРК) *Народні казки (1-2) регіону.*	
СВІТ ЛІТЕРАТУРНОЇ КАЗКИ **(3 - українські (за вибором учителя), 2 - зарубіжні (за вибором учителя),** **1 - сучасна (українська або зарубіжна) (за вибором учителя))**		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях вичерпно відповідає на запитання за змістом почутого художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 1.1.2-1) самостійно складає простий план почутого або прочитаного художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 1.2.2-1) у разі потреби грамотно перепитує співрозмовника (формулює відповідні запитання) для уточнення важливих для розуміння почутого деталей (6 МОВ 1.1.2-3) вибірково переказує (усно) зміст почутого художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 1.2.1-2) передає з використанням окремих способів і засобів візуалізації (у формі малюнка, постера, фотоколажу або ін.) враження від почутого художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 1.2.3-2) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** читає тексти у різний спосіб (оглядово, вибірково, з коментуванням, в особах тощо) відповідно до мети читання (6 МОВ 2.1.1-1)	Літературна казка та її ознаки. Подібності й відмінності від народної казки. **Ганс-Крістіан Андерсен (1805–1875) «Дикі лебеді» або «Снігова Королева» (1 твір за вибором учителя).** Г.-К. Андерсен «Дикі лебеді». Боротьба добра і зла в казці. Перешкоди на шляху Елізи та її братів. Чарівні елементи твору. Утвердження дружби, любові, вірності. Г.-К. Андерсен «Снігова Королева». Особливості сюжету казки. Випробування, які долає Герда. Ідея дружби, вірності, відданості. Зовнішні й внутрішні зміни персонажів твору. Символічні образи Снігової Королеви, троянд та ін. **Іван Франко (1856–1916) «Фарбований Лис».** Мандрівний сюжет казки. Алегоричні образи. Висміювання та засудження людських вад у творі. **Оскар Вайлд (1854–1900) «Хлопчик-**	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване або ін.), відповіді на запитання за змістом почутого та/або прочитаного художнього тексту та медіатексту, складання простого плану почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, формулювання запитань для уточнення важливих для розуміння змісту деталей, вибірковий переказ (усно) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, візуалізація враження (малюнок, постер, фотоколаж або ін.) від почутого та/або прочитаного художнього/медіатексту, проєкція власного або відомого життєвого досвіду на порушені в художньому тексті/медіатексті проблеми, визначення спільних

проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в художньому тексті / медіатексті проблеми (6 МОВ 2.2.1-2) визначає спільні та різні елементи змісту і форми у фольклорних і літературних казках (6 МОВ 2.2.4-1) характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку та вчинки (6 МОВ 2.3.1-1) переказує зміст художнього тексту / медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання (6 МОВ 2.6.1-1) творчо опрацьовує прочитаний художній текст / медіатекст, у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо (6 МОВ 2.7.1-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** створює письмові тексти (коментар, пост для соцмереж щодо прочитаного твору або ін.), зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід (6 МОВ 3.1.2-1) добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення (6 МОВ 3.1.4-2) знаходить і виправляє недоліки та помилки в будові і мовному оформленні власного висловлення (6 МОВ 3.3.1-1) аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу (6 МОВ 3.3.2-1) коригує текст на основі проведеного аналізу (6	**Зірка».** Шлях Хлопчика-Зірки від егоїзму й байдужості до відкриття в собі любові й милосердя. Краса зовнішня та внутрішня. Любов до матері як одна з визначальних цінностей. Синтез фольклорних і літературних елементів у творі. **Леся Українка (1871–1913) «Метелик».** Символічне протистояння темряви й світла, добра і зла в казці. Ідея прагнення до світла та знань. **Василь Королів (Старий) (1879–1941) «Мавка-Вербинка»**. Фольклорна основа казки. Поєднання реального і чарівного. Ідеї доброти, чуйності, турботи про інших, дбайливого ставлення до природи. **Василь Симоненко (1935–1963) «Цар Плаксій та Лоскотон»**. Засудження тиранії і жорстокості в казці, уславлення свободи, добра й підтримки. Особливості зображення персонажів. Роль сміху у творі. Віршована мова та її складники. **Сучасна літературна казка.** **Роальд Дал (1916–1990) «Чарлі і шоколадна фабрика» (2-3 розділи за вибором учителя) або Богдана Матіяш (нар. 1982) “Єва і білосніжна квітка лілії”**	та різних елементів змісту і форми у фольклорних і літературних казках, характеристика емоційного стану та вчинків літературних персонажів, усний і письмовий переказ прочитаної казки (стислий та/або вибірковий, творчий), створення письмового тексту (коментар, пост для соцмереж або ін.) з урахуванням мети, адресата і власного життєвого досвіду, знаходження і виправлення недоліків та помилок у власному висловленні, аналіз змісту написаного власного висловлення, коригування тексту на основі проведеного аналізу, творче використання мовних засобів із запропонованих варіантів та обґрунтування зробленого вибору. Порівняльний практикум: зіставлення народної та літературної казки; зіставлення літературного твору та його втілення в кіномистецтві.

МОВ 3.3.2-2) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні, обґрунтовуючи зроблений вибір (6 МОВ 4.2.1-1)	**(зі збірки "Казки Різдва") (1 твір за вибором учителя).** Роальд Дал «Чарлі і шоколадна фабрика». Казкові пригоди персонажів на шоколадній фабриці містера Вонки. Шлях хлопчика Чарлі до своєї мети. Доброта, щирість і наполегливість головного героя. Зображення родинних стосунків у творі: сім'я Бакетів, інші родини. Образи дітей і дорослих у повісті-казці. Богдана Матіяш «Єва і білосніжна квітка лілії». Збірка «Казки Різдва» Богдани Матіяш: провідні теми і образи. Поєднання реального і фантастичного в казці "Єва і білосніжна квітка лілії". Образи персонажів, символіка. ***(ТЛ)*** *Тема та ідея художнього твору, антитеза, символ. Початкові поняття про віршовану мову та її складники (ритм, рима, строфа).* ***(ЛК)*** *Фольклорні елементи та авторські новації в українських і зарубіжних літературних казках.* ***(УС)*** *Українські та зарубіжні ілюстратори/ілюстраторки казок.* ***(МТ)*** *Фільмографія: "Снігова Королева" (режисер Д. Ву, США, Велика Британія, Канада, 2002), "Снігова Королева" (режисер*	

	К. Хаттоп, Німеччина, Фінляндія, 2014), «Чарлі і шоколадна фабрика» (режисер Т. Бертон, США, Велика Британія, 2005), мультфільм "Цар Плаксій і Лоскотон" (режисер А. Сахалтуєв, Україна, 2019) та ін. ***(ЛРК)*** *Літературні казки (1-2) регіону.*	
ПРИРОДА У ДЗЕРКАЛІ ХУДОЖНЬОГО СЛОВА		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях знаходить у почутому повідомленні (художньому тексті / медіатексті) відповіді на поставлені запитання (6 МОВ 1.3.1-1) визначає ключові слова в почутому повідомленні (науково-популярному тексті, художньому тексті, медіатексті) (6 МОВ 1.3.1-3) формулює тему та ідею почутого повідомлення (художнього тексту / медіатексту) (6 МОВ 1.4.1-1) визначає основну і другорядну інформацію, мікротеми, важливі деталі в художньому тексті / медіатексті (6 МОВ 1.4.1-2) розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань, які виникли в результаті сприймання повідомлення (художнього тексту / медіатексту) (6 МОВ 1.8.1-1) регулює власні емоції під час художньої декламації (6 МОВ 1.8.2-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання***	Поняття про ліричний твір та його особливості. Краса рідної природи в українській поезії: **Тарас Шевченко (1814–1861) «За сонцем хмаронька пливе…», Максим Рильський (1895–1964) «Люби природу не як символ...», Микола Вінграновський (1936–2004) «Бабунин дощ» (2 твори за вибором учителя).** Розмаїття образів природи в українській поезії. Поєднання станів природи і станів людини в ліричному творі. Види пейзажів. Зарубіжні поети про природу: **Йоганн-Вольфганг Ґете (1749-1832) «Нічна пісня подорожнього», Г. Гейне (1797-1856) «Задзвени із глибини…», Дж. Кітс (1795-1821) «Про коника та цвіркуна», Кендзі Міядзава (1896-1933) «Не схидяючись перед дощем...», (1 твір за вибором**	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, вибіркове або ін.), знаходження в почутому та/або прочитаному художньому тексті/медіатексті відповідей на поставлені запитання, визначення ключових слів у почутому та/або прочитаному повідомленні, формулювання теми та ідеї почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту, визначення основної і другорядної інформації в почутому та/або прочитаному тексті, декламація художнього твору, розповідь про власний емоційний стан під впливом прочитання твору, характеристика персонажів,

інформації в текстах різних видів знаходить у тексті відому і нову інформацію (6 МОВ 2.2.2-1) розрізняє тексти різних стилів, типів і жанрів (науково-популярний текст, вірш, казка, оповідання) у контексті авторського задуму (6 МОВ 2.2.6-1) розпізнає виражальні засоби (пейзаж), використовує окремі з них (6 МОВ 2.2.6-2) переказує зміст художнього тексту / медіатексту у різний спосіб відповідно до завдання (6 МОВ 2.6.1-1) творчо опрацьовує прочитаний текст (художній текст / медіатекст), у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо (6 МОВ 2.7.1-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** створює невеликі типові повідомлення на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах (6 МОВ 3.2.1-1) дискутує в онлайн-середовищі на теми, пов'язані з прочитаними творами, переглянутими фільмами (6 МОВ, 3.2.2-1) дотримується норм етикету під час онлайн-спілкування (6 МОВ 3.2.2-4) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального***	**учителя).** Поетизація природи, утвердження зв'язку природи й людини; утілення любові та дбайливого ставлення до довкілля. **Редьярд Кіплінг (1865–1936) «Мауглі» (2-3 уривки).** Історія хлопчика, якого виховали тварини, його дружба з ними. Сміливість, кмітливість, доброта Мауглі. Яскравість характерів персонажів-тварин, утілення в них людських рис. Закони джунглів і цінності людського життя. Ідея відповідальності людини за природний світ. **Микола Вінграновський (1936-2004) "Гусенятко".** Зображення світу природи в оповіданні, засоби художньої виразності. Особливості оповіді у творі. Олюднення образів і явищ природи. **Твори сучасних українських і зарубіжних поетів про природу (1-2 за вибором учителя):** Анатолій Качан (нар. 1942) «Дорога на південь», «Гойдалка біля Дунаю»; Мар'яна Савка (нар. 1973) «Біла пані», «Весна»; Галина Кирпа (нар. 1950) «Місяць у колисці»; Михайло Григорів (1947-2016) «Зелена квітка тиші» (1-2 вірші); Ніна Горик (нар. 1957) «Серпнева колисанка»; Ристо Раса «Озеро затягнуте	знаходження у різних видах текстів відомої та нової інформації, розрізнення текстів різних стилів, типів і жанрів у контексті авторського задуму, розпізнавання та використання виражальних засобів (пейзаж), переказ змісту художнього тексту/медіатексту, підготовка відгуку про твір, створення невеликих типових повідомлень на цифрових (захищених) сервісах і в соцмережах (повідомлення для шкільного сайту, пост для соцмережі тощо), дискусія (очна або в онлайн-середовищі) щодо прочитаних творів та/або переглянутих фільмів, порівняння художніх та науково-популярних текстів про тварин і явища природи. <u>Порівняльний практикум</u>: зіставлення різних видів пейзажу в українській та зарубіжній поезії.

мовлення порівнює художні та науково-популярні тексти про тварин і явища природи, виявляючи в них певні мовні та стильові ознаки (6 МОВ 4.1.2-2)	крижаним поясом...» та/або ін. Одухотворення, емоційна та кольорова забарвленість образів природи у віршах сучасних українських і зарубіжних поетів. ***(ТЛ)*** *Вірш, оповідання, пейзаж та його види.* ***(ЛК)*** *Описи природи та представників природного світу в науково-популярних текстах, художній літературі, інших видах мистецтва.* ***(УС)*** *Українські народні й сучасні популярні пісні про красу природи. Українські переклади творів зарубіжних авторів/авторок про природу.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Книга Джунглів» (режисер Дж. Фавро, США, 2016), «Мауглі» (режисер Е. Серкіс, США, 2018), "Євген Гуцало. Куди біжить дорога" (режисер В.Вітер, Україна, 2017) та ін.* ***(ЛРК)*** *Твори про природу письменників/письменниць (1-2) регіону.*	
НА КРИЛАХ ФАНТАЗІЇ		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях аргументовано зіставляє почуте із життєвим досвідом (6 МОВ 1.4.5-1) виявляє взаємозв'язок змісту або інших	**Ернст-Теодор-Амадей Гофман (1776-1822) «Лускунчик і Мишачий король» (2-3 розділи за вибором учителя) або Льюїс Керролл (1832–1898) «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя) (1 твір за вибором учителя).**	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), аргументоване зіставлення почутого та/або прочитаного

компонентів літературного твору (цитат, уривків, епізодів, вчинків персонажів тощо) із власними потребами для особистісного розвитку (6 МОВ 1.4.5-2) розповідає про власний емоційний стан під час сприймання художнього тексту / медіатексту (6 МОВ 1.8.1-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** визначає порушені в художньому тексті / медіатексті проблеми, характеризує і співвідносить їх із сучасністю (6 МОВ 2.2.1-1) формулює тему та основну думку художнього тексту / медіатексту) (6 МОВ 2.2.3-1) виокремлює в художньому тексті мікротеми, коментує їх (6 МОВ 2.2.3-2) проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображені в художньому тексті / медіатексті (6 МОВ 2.3.1-3) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** записує власні міркування про прочитані твори та інформацію про них з інших джерел (зокрема цифрових), створюючи постер за прочитаним твором (6 МОВ 3.1.1-1) висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо проблем, які порушуються у художніх творах (6 МОВ 3.2.1-2) ***ІV. Дослідження літературних і мовних явищ,***	Ернст-Теодор-Амадей Гофман «Лускунчик і Мишачий король» (2-3 розділи за вибором учителя). Реальний світ і вигадка в повісті-казці. Мрії і характер головної героїні (Марі). Фантастичні перетворення персонажів. Образ Лускунчика як утілення образу героя-захисника. Символи (Різдво, різдвяна ялинка, миші, іграшки та ін.). Ідеї добра, людяності, любові. Значення фантазії в житті людини. Льюїс Керролл. «Аліса в Країні Див» (2-3 розділи за вибором учителя). Образ Аліси, світ її уяви та захопливі пригоди. Персонажі, які оточують героїню. Особливості художньої мови твору. Ознаки казки. Утілення ідеї особистої свободи, вільного мислення й творчого ставлення до життя. **Іван Багмут (1903–1975) «Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим».** Основні конфлікти та сюжетні лінії повісті. Образ чорного кота Лапченка. Особливості оповіді. Зображення дорослого світу. **Леся Воронина (нар. 1955) «Таємне Товариство Боягузів, або засіб від переляку № 9».** Образ школяра Климка-боягуза. Причини його страхів і перетворення після вступу до ТТБ. Гуманістичні цінності у творі. Роль	повідомлення із власним або відомим життєвим досвідом, виявлення взаємозв'язку змісту твору (або його компонентів) із власними потребами для особистісного розвитку, розповідь про власний емоційний стан (відтінки настрою, почуття, переживання тощо) під час сприймання художнього тексту/медіатексту, визначення порушених у тексті проблем, характеристика їх та співвіднесення із сучасністю, формулювання теми та основної думки тексту, виокремлення в художньому тексті та коментування мікротем, створення фанфіка або коміксу (проєкція власної поведінки в контексті ситуацій твору), створення постера або колажу за прочитаним твором, висловлення в цифровому середовищі (наприклад, чат, блог, сторінка в соцмережі тощо) щодо творів художньої літератури, характеристика мови персонажів прочитаних художніх текстів/ медіатекстів.

читацької діяльності та індивідуального мовлення порівнює літературних персонажів за визначеними ознаками, зокрема характеризує їхні вчинки, ставлення до інших, особливості їхньої мови тощо (6 МОВ 4.1.1-2)	фантастичних елементів, динамічний сюжет, гумор у повісті. **Туве Янсон (1914–2001) «Комета прилітає» (2-3 розділи за вибором учителя) або Пауль Маар (нар. 1937) «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу» (2-3 розділи за вибором учителя) (1 твір за вибором учителя).** Туве Янсон «Комета прилітає». Чарівність художнього світу твору. Казкові персонажі, утілення в них ідей доброти, щирості, сімейних цінностей. Пауль Маар «Машина для здійснення бажань, або Суботик повертається в суботу». Яскравість художнього світу твору. Оптимістичний образ Суботика, його віра в силу думки й фантазії. Реальне і фантастичне у творі. Елементи казки та їх значення. Ідея реалізації особистих мрій і прагнень. **Галина Малик (нар. 1951) «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», Анна Багряна (нар. 1981) «Вітрова гора», Андрій Бачинський (нар. 1989) «Неймовірні пригоди Остапа і Даринки» (1 твір за вибором учителя).**	Порівняльний практикум: зіставлення образів персонажів; зіставлення реального і фантастичного світів.

	Галина Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії». Символічне значення країни Недоладії та її мешканців. Реальний і казковий світи у творі. Засудження лінощів і байдужості, утвердження ідеї праці, відповідальності й сумлінності в повісті-казці. Анна Багряна «Вітрова гора». Світ уявлень і вірувань давніх українців у повісті-фентезі. Тема пізнання народних традицій як основа ідентичності особистості. Романтична історія кохання підлітків на тлі української історії і культури. Андрій Бачинський «Неймовірні пригоди Остапа і Даринки». Захоплива мандрівка та небезпечні випробування Остапа і Даринки. Розкриття таємниць минулого на тлі мальовничих краєвидів України. Утвердження любові до рідного краю, поваги до культурної спадщини, сімейних цінностей у творі. ***(ТЛ)*** *Персонаж, герой/героїня літературного*	

	твору. Фантастичні елементи у творі. Поглиблення понять: тема та ідея художнього твору, сюжет, символ. ***(ЛК)*** *Утілення образів персонажів у різних видах мистецтва.* ***(УС)*** *Особливості українських перекладів творів зарубіжних письменників/письменниць. Ілюстрації українських та зарубіжних художників/художниць до творів.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Лускунчик і мишачий король» (режисер Ф. Штойє, Німеччина, 2015), «Лускунчик і чотири королівства» (режисер Л. Гальстрем, США, 2018), «Аліса у Дивокраї» (режисер Т. Бертон, США, 2010), «Аліса у Дивокраї» (режисер Г. Ласке, США, 1951), «Щасливе сімейство мумі-тролів» (режисер Х. Сайто, М. Кодзіма, Японія, Фінляндія, Нідерланди, 1990), «Долина мумі-тролів» (режисер С. Бокс, Д. Роббі, Фінляндія, Велика Британія, 2019) та ін.* ***(ЛРК)*** *Твори з елементами фантастики (1-2) регіону.*	
СТЕЖКАМИ ДИТИНСТВА		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях розпізнає в почутому повідомленні (художньому	**Марк Твен (1835–1910). «Пригоди Тома Соєра» (2-3 розділи за вибором учителя).** Світ дитинства в повісті. Життя містечка і пригоди юних друзів. Мрії Тома, його	Різні види читання (мовчки, вголос, «ланцюжком», в особах, виразне, коментоване, повторне, перерване або ін.), розпізнавання

тексті / медіатексті) факти, судження та аргументи (6 МОВ 1.4.6-1) використовує елементи конспектування (зокрема визначає ключові слова та фрази в почутому повідомленні) (6 МОВ 1.2.2-2) відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення (6 МОВ 1.2.2-3) визначає спільне і різне в повідомленнях літературних персонажів (героїв / героїнь) (6 МОВ 1.4.2-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** пояснює вплив прочитаного художнього тексту / медіатексту на формування власного естетичного смаку, читацьких інтересів (6 МОВ 2.3.2-2) розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб (6 МОВ 2.4.2-2) аргументує власну оцінку прочитаного художнього тексту, медіатексту, наводячи доречні цитати (6 МОВ 2.4.2-3) фіксує елементи художнього тексту та / або медіатексту, оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок (у формі коміксу, аніме або ін.) (6 МОВ 2.6.1-2) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі***	витівки, бажання самоствердитися. Риси характеру Тома, що розкриваються в стосунках з іншими. Том Соєр і Гекльберрі Фінн. Том Соєр і Беккі Тетчер. **Елеанор Портер (1868–1920) «Полліанна» (2-3 розділи за вибором учителя).** Щирість, мужність і оптимізм Полліанни, її позитивний вплив на життя міста, долю інших людей. Творча фантазія головної героїні. Зміни у внутрішньому світі й житті інших персонажів після зустрічі з Полліанною. Ідея радості життя, що змінює світ на краще. Художні засоби створення образу Полліанни. **Всеволод Нестайко (1930–2014) «Пригоди Робінзона Кукурузо» (із трилогії «Тореадори з Васюківки»)**. Образи героя-оповідача – п'ятикласника Павлуши Завгороднього та його друга і однокласника Яви Реня. Дружба як провідна тема повісті. Гумор у творі. **Сашко Дерманський (нар. 1976) «Король Буків або Таємниця Смарагдової книги».** Світ Буків і його мешканців. Значення побутових деталей. Сенс подорожі-випробування. Таємний щоденник як центральний елемент сюжету твору. Мотиви	в почутому та/або прочитаному повідомленні (художньому тексті/медіатексті) фактів, суджень та аргументів, використання елементів конспектування (ключових слів, фраз у почутому та/або прочитаному повідомленні), відтворення основних думок і фактів, окремих висловлювань літературних персонажів, визначення спільного і різного в повідомленнях літературних персонажів (героїв/героїнь), пояснення впливу прочитаного художнього тексту/медіатексту на формування власного естетичного смаку і читацьких інтересів, розкриття актуальності літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб, аргументація власної оцінки прочитаного художнього тексту/медіатексту із наведенням доречних цитат, фіксація елементів художнього тексту/медіатексту з допомогою графічних позначок (комікс, манга, аніме або ін.), доповнення

доповнює т а /або замінює окремі частини тексту відповідно до теми і мети висловлення (6 МОВ 3.3.2-3) удосконалює письмовий текст (власний і чужий) (6 МОВ 3.3.2-4) визначає способи виправлення помилок у власному мовленні (6 МОВ 3.3.3-1) демонструє здатність до конструктивної взаємодії у процесі редагування (6 МОВ 3.3.3-2) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** порівнює окремі елементи художніх текстів (6 МОВ 4.1.2-2) творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи зроблений вибір (6 МОВ 4.2.1-1)	пошуку істини та протистояння тиранії. Дружба і сміливість як рушійна сила позитивних змін. Образи Гаврика, Джульєтти і Шмигуна. **Михайло Слабошпицький (1946–2021) «Війві».** Перші життєві уроки, справжня ціна доброзичливості, щирості, дружби. Значення відкритого фіналу оповідання. **Зірка Мензатюк (нар. 1954) «Таємниця козацької шаблі».** Поєднання історичного минулого та реальності у творі. Міфологічні й фольклорні образи. Символіка. Утвердження ідей духовної єдності, мужності, національної ідентичності. ***(ТЛ)*** *Повість, гумор. Поглиблення понять: персонаж, герой/героїня літературного твору. .* ***(ЛК)*** *Образи дітей у сучасному мистецтві.* ***(УС)*** *Порівняння образів персонажів-дітей України та інших національних літератур.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Полліанна» (режисер Д. Свіфт, США, 1960), «Полліанна» (режисер С. Хардінг, Велика Британія, 2003), “Том Соєр” (режисер Г.Хунтгебурт, Німеччина, 2011), “Тореадори з Васюківки” (режисер С. Зелікін, Україна, 1965), “Ти - космос” (режисер В. Яценко, Україна, 2026)*	та/або заміна окремих частин тексту відповідно до теми і мети висловлення, удосконалення письмового тексту (власного та чужого), визначення способів виправлення помилок у власному мовленні, конструктивна взаємодія у процесі редагування, порівняння окремих елементів художніх текстів, творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів доречних нестандартних рішень із обґрунтуванням вибору). Порівняльний практикум: зіставлення образів дорослих і образів дітей у художніх текстах/медіатекстах.

	та ін. ***(ЛРК)*** *Твори про пригоди дітей та підлітків (1-2).*	
Підсумки		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях створює самостійно (або спільно з іншими) усне повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, розрізняє відому і нову для себе інформацію, її користь для себе й співрозмовників (6 МОВ 1.3.1-2) наводить аргументи і приклади (цитати з художнього тексту, медіатексту) на підтвердження власної позиції (6 МОВ 1.6.2-1) доброзичливо висловлює своє ставлення до думок інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації (6 МОВ 1.6.1-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** описує свої літературні вподобання, наводячи приклади з прочитаних творів (6 МОВ 2.5.1-2) створює текст за визначеними характеристиками на основі графічної інформації (6 МОВ 2.6.2-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в***	Художні твори класики й сучасності, прочитані протягом навчального року. Актуальні теми, ідеї, сюжети творів. Улюблені літературні персонажі, герої/героїні. Ознаки окремих жанрів (народна казка, літературна казка, оповідання, повість, вірш та ін.). Українські перекладачі/перекладачки, ілюстратори/ілюстраторки творів зарубіжних авторів/авторок. Враження про сучасні медіатексти за прочитаними творами. Обговорення виступів, інтерв'ю письменників/письменниць у соцмережах та ін.	Створення усного повідомлення на обрану тему на підставі зібраної інформації, обговорення порушених у художньому тексті/медіатексті проблем із залученням та проєкцією на власний або відомий життєвий досвід, аргументація із наведенням відповідних прикладів, висловлювання ставлення до думок інших осіб, опис власних літературних уподобань (у формі малюнка, інформаційного плакату, колажу, мотиватора, мема, буктрейлера або ін.), перетворення графічної інформації (схема, таблиця) на текстову, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі (створення індивідуально або спільно з іншими медіапродукту),

цифровому середовищі взаємодіє з іншими особами в цифровому середовищі, дбаючи про безпеку – спільно створює та презентує інформацію про художні твори у довільно обраний спосіб (буктрейлер, аудіо- чи відеозапис власного виступу тощо) (6 МОВ 3.2.3-1) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** створює індивідуально або спільно з іншими плакат (або презентацію) про улюбленого письменника/письменницю з використанням творів мистецтва (6 МОВ 4.2.3-1)		створення індивідуально або спільно з іншими плакату або презентації. Порівняльний практикум: зіставлення сучасних художніх текстів/медіатекстів.

6 КЛАС

Очікувані результати навчання	Пропонований зміст навчального предмета	Види навчальної діяльності учнів
Вступ **Художня література і мистецтво**		
Учень/учениця ***І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях***	Специфіка художньої літератури як виду мистецтва, її подібність і відмінність від інших видів мистецтва. Художній образ, його ознаки. Внесок перекладачів/перекладачок у	Різні види читання (виразне, «ланцюжком» або ін.), аудіювання (виявлення і відтворення прихованого змісту

виявляє і відтворює прихований зміст почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту), зокрема ідейно-естетичний смисл художніх образів, розрізняє невербальні засоби, використані для передачі прихованого змісту (6 МОВ 1.1.3-1) висловлює власну думку, вказує на конструктивні думки інших осіб, критично і толерантно ставлячись до різних поглядів (6 МОВ 1.4.2-2) характеризує особливості форми (зокрема образів) усного повідомлення (художніх текстів/медіатекстів, що належать до різних видів мистецтва) (6 МОВ 1.4.3-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** розріняє складники структури художнього тексту/медіатексту (зокрема види художніх образів у ньому) відповідно до його жанрово-родової належності та стильових особливостей (6 МОВ 2.1.2-1) обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному художньому тексті або медіатексті (зокрема ідейно-естетичний зміст художніх образів, вплив різних видів мистецтва) (6 МОВ 2.4.1-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** записує власні міркування або інформацію з інших джерел щодо художніх образів, видів мистецтва, ролі українських перекладачів у прилученні до	прилучення українців до скарбниці світової літератури і культури. ***Теорія літератури (ТЛ)*** *Художній образ, види художніх образів у літературі. Поглиблення понять: оригінал, переклад, переспів.* ***Література і культура (ЛК)*** *Специфічні ознаки різних видів мистецтва. Тема читання в образотворчому мистецтві України та інших країн.* ***Україна і світ (УС)*** *Традиційні образи України та інших народів.* ***Медіатекст (МТ)*** *Використання художніх образів у державних символах України та інших країн.* ***Література рідного краю (ЛРК)*** *Образи-символи, пов'язані з історією та сучасністю регіону (1-2).*	образів у художньому тексті/медіатексті), висловлювання власних думок і виявлення конструктивних думок інших осіб, характеристика форми (зокрема образів) художніх тескстів/медіатекстів, виокремлення і розрізнення художніх образів у художньому тексті/медіатексті, обґрунтування ідейно-естетичного значення художніх образів і впливу різних видів мистецтва. <u>Порівняльний практикум</u>: зіставлення різних текстів в аспекті образності (художніх, науково-популярних, медіатекстів та ін.).

читання зарубіжної літератури (6 МОВ 3.1.1-1) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** порівнює різні тексти щодо наявності/відсутності в них художніх образів і мовних явищ, які сприяють формуванню образності (6 МОВ 4.1.2-2)		
МІФИ НА ВСІ ЧАСИ		
I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях вичерпно відповідає на запитання за змістом почутих міфів та медіатекстів відповідно до контексту (6 МОВ 1.1.2-1) розуміє і відтворює зміст почутого міфу, толерантно реагує, використовуючи формули мовного етикету, етично висловлює власне ставлення до почутого (6 МОВ 1.1.2-2) вибірково переказує зміст почутого міфу, медіатексту (6 МОВ 1.2.1-2) самостійно складає простий план почутого тексту міфу або медіатексту (6 МОВ 1.2.2-1) формулює запитання, щоб уточнити розуміння почутого повідомлення (художнього тексту, медіатексту) (6 МОВ 1.4.6-2) ***II. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** читає тексти міфів у різний спосіб (оглядово, вибірково тощо) відповідно до мети читання (6	Поняття про міф, його відмінності від казки та легенди. Основні тематичні групи грецьких міфів. **Грецькі міфи. Міф про Прометея. Міф про Геракла (1 за вибором учителя). Дедал та Ікар. Орфей і Еврідіка. (2-3 міфи за вибором учителя).** Боги, герої і люди в давньогрецьких міфах. Найвідоміші міфологічні образи, сюжети, мотиви Стародавньої Греції. **Міфи українського народу. Міфи про персонажів слов'янської міфології: Лада, Коляда, Овсень, Купало (3-4 міфи за вибором учителя).** Давні уявлення українців про створення світу, природу, добрі й злі сили, моральні цінності. Відображення міфологічних образів, символів та сюжетів в українському фольклорі та літературі.	Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване або ін.), аудіювання (відповідь на запитання за змістом почутого міфу), відтворення змісту почутого та/або прочитаного міфу, висловлення власного ставлення до подій і ситуацій у прочитаних та/або почутих міфах, вибірковий переказ почутого та/або прочитаного міфу (або медіатексту), складання простого плану почутого та/або прочитаного тексту, формулювання висновків на основі аналізу опрацьованого тексту, візуалізація змісту сприйнятої текстової інформації (малюнки, плакат, стіннівка, комікс тощо), характеристика

МОВ 2.1.1-1) формулює висновки відповідно до поставленого завдання на основі аналізу опрацьованого тексту міфу та медіатексту (6 МОВ 2.2.7-1) розкриває актуальність прочитаних текстів, медіатекстів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб (6 МОВ 2.4.2-2) представляє текстову інформацію (художнього тексту, медіатексту), використовуючи різні способи і засоби візуалізації змісту (6 МОВ 2.6.1-3) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** складає та оформлює власне висловлення (щодо міфологічних персонажів і подій) згідно з усталеними нормами (6 МОВ 3.1.4-1) добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлення (6 МОВ 3.1.4-2) ***ІV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** виокремлює і розрізняє у прочитаному та/або почутому тексті мовні одиниці різних рівнів, виявляє їх роль у тексті (6 МОВ 4.1.1-1)	**Дара Корній (нар. 1970) «Чарівні істоти українського міфу: Духи природи» («Водяник», «Лісовик», «Польовик» - 1-2 за вибором учителя).** Зображення природних явищ крізь призму українських міфів. Відображення уявлень давніх українців. Міфологічне пояснення різних проявів природи. ***(ТЛ)*** *Міф.* ***(ЛК)*** *Утілення міфів народів світу в українському та світовому мистецтві (живопис, музика, кіно, театр, мультиплікація та ін.).* ***(УС)*** *Образи Прометея, Дедала й Ікара в українській літературі.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Олімп» (режисери Н. Вілінг, А. Таппінг, Канада, Велика Британія, 2015), «Міфи Давньої Греції» (режисер С. Бержер, Франція, 2016) та ін.* ***(ЛРК)*** *Міфологічні образи та сюжети у творах письменників/письменниць (1-2) регіону.*	літературних персонажів, складання і оформлення власного висловлення із використанням доречних засобів виразності, виокремлення і розрізнення в прочитаному та/або почутому тексті мовних одиниць різних рівнів, виявлення їхньої ролі у тексті. Порівняльний практикум: зіставлення міфу і казки; зіставлення різних міфологічних образів.
ПРИГОДИ І ФАНТАСТИКА		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях	Пригодницький роман та його особливості. **Жуль Верн «П'ятнадцятирічний капітан»**	Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване,

характеризує вплив окремих деталей, зокрема художніх, на сприйняття слухачем (адресатом) змісту почутого художнього тексту, медіатексту (6 МОВ 1.5.3-1) логічно структурує власне повідомлення (6 МОВ 1.6.2-2) дотримується норм у виборі мовленнєвих засобів (6 МОВ 1.7.1-3) використовує окремі засоби художньої виразності у власному мовленні (6 МОВ 1.7.2-1) наводить приклади з художніх текстів і медіатекстів щодо вміння/невміння керувати емоціями, пояснюючи емоційний стан літературних персонажів з проєкцією на розвиток власного емоційного інтелекту (6МОВ 1.8.3-2) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** співвідносить зміст сприйнятого художнього тексту, медіатексту з історичним і культурним контекстом (6 МОВ 2.1.3-1) характеризує порушені в художньому тексті, медіатексті проблеми (6 МОВ 2.2.1-1) проєктує власний або відомий життєвий досвід на порушені в художньому тексті, медіатексті проблеми (6 МОВ 2.2.1-2) творчо опрацьовує прочитаний художній текст та/або медіатекст, у разі потреби змінюючи персонажів, додаючи окремі епізоди, переказуючи прочитане з позиції одного з персонажів тощо (6 МОВ 2.7.1-1)	**(2-3 розділи за вибором учителя).** Тема духовного випробування людини. Образ Діка Сенда, мужність і людяність героя. Дік Сенд і його друзі. Дік Сенд і Негоро. Проблема рабства в романі. Образи природи та ідея її пізнання у творі. **Чарльз Дікенс (1812–1870) «Різдвяна пісня в прозі».** Подорож Скруджа в часі й просторі. Динаміка його образу, причини духовного переродження. Реальні та фантастичні елементи в сюжеті повісті. Значення образу Різдва у творі. Ознаки фольклору (казки, пісні) у повісті. **Микола Васильович Гоголь (1809–1852) «Ніч перед Різдвом».** Українські народні традиції та звичаї у творі. Поєднання фантастичного і реального. Тема кохання. Образи Оксани і Вакули. Гумор у повісті, особливості мови. Елементи фольклору (традиційні образи – відьма, чорт, місяць та ін.; різдвяні символи; елементи казки). **Михайло Коцюбинський (1864–1913) «Ялинка».** Пригоди Василька та його сприйняття світу. Символічне значення образів ялинки і лісу. Засудження несправедливості у творі. Особливості художньої мови.	прогнозоване або ін.), характеристика впливу окремих деталей на сприйняття змісту художнього тексту та/або медіатексту, логічне структурування власного повідомлення, дотримання норм у виборі мовленнєвих засобів, використання окремих засобів художньої виразності у власному мовленні, наведення прикладів з художніх текстів/медіатекстів щодо вміння/невміння керувати емоціями, характеристика персонажів (зокрема опис і пояснення їхнього емоційного стану), висловлення власних емоцій під впливом художнього твору, співвіднесення тексту з історичним і культурним контекстом, характеристика порушених у тексті проблем, порівняльна характеристика персонажів, проєктування власного або відомого життєвого досвіду на порушені в тексті проблеми, творче опрацювання прочитаного тексту та/або медіатексту (створення фанфіку

ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі створює невеликі типові повідомлення (пост, коментар у чаті або ін.) щодо прочитаних творів або медіатекстів на спеціальних (захищених) цифрових сервісах і в соціальних мережах (6 МОВ 3.2.1-1) толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії (6 МОВ 3.2.2-3) дотримується засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії (6 МОВ 3.2.3-2) ***ІV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** вирізняє і пояснює окремі літературні (фантастика, гумор, інтер'єр, порівняння та ін.) та мовні явища у прочитаному художньому тексті та/або медіатексті (6 МОВ 4.1.2-1)	**Богдан Лепкий (1872–1941) «Вечір під Святого Андрія».** Відображення краси українських традицій й атмосфери родинного тепла, затишку у творі. Образ хлопчика-оповідача. Символи. **Астрід-Анна-Емілія Ліндґрен (1907–2002) «Міо, мій Міо» (2-3 розділи за вибором учителя).** Доля хлопчика Буссе та його мрії, що допомагають здолати життєві негаразди й самотність. Чарівний світ і казкові образи твору. Перемога юного лицаря Міо (Буссе) над злими чарами. Друзі, сили добра, персонажі зі світу природи, які допомагають головному героєві. Віра в перемогу дружби та людяності у творі. **Олександр Гавриш (нар. 1971) «Різдвяна історія ослика Хвостика».** Тема дружби, мужності й віри в добро у творі. Вертеп як елемент святкування Різдва і його роль у повісті. Поєднання казкових, пригодницьких, детективних елементів у творі. Система персонажів, засоби їх зображення. ***(ТЛ)*** *Роман (пригодницький), фантастика, порівняння, інтер'єр. Поглиблення понять: повість, оповідання, тема, ідея художнього твору, сюжет, персонаж.*	зі зміною персонажів, додаванням епізодів, розповіддю від імені персонажа або ін.), створення повідомлень (пост, коментар у чаті або ін.) на паперових носіях та/або цифрових (захищених) сервісах (за бажанням у соціальних мережах), толерантне обстоювання власної позиції з урахуванням думок учасників дискусії, дотримання засад академічної доброчесності під час онлайн-взаємодії, виявлення і пояснення окремих літературних (фантастика, гумор, інтер'єр, порівняння та ін.) та мовних явищ у прочитаному художньому тексті/медіатексті, підготовка (усно або письмово) твору-роздуму. Порівняльний практикум: зіставлення образів персонажів, їхніх рис характерів, учинків.

	(ЛК) *Різдвяні традиції в різних країнах. Утілення сюжетів і мотивів прочитаних творів у мистецтві.* ***(УС)*** *М. В. Гоголь і Україна, музеї М. В. Гоголя в Україні.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Різдвяна історія» (режисер Р. Земекіс, США, 2009), «Міо, мій Міо» (Швеція, Норвегія, 1987) та ін.* ***(ЛРК)*** *Пригодницькі твори письменників/письменниць (1-2) регіону.*	
СИЛА ЛЮДСЬКОГО ДУХУ: ВЧИМОСЯ ДОЛАТИ ТРУДНОЩІ		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів (художніх текстів, медіатекстів) (6 МОВ 1.1.1-1) відтворює основні думки і факти, окремі висловлювання персонажів у літературному творі, що розкривають зміст почутого повідомлення (6 МОВ 1.2.2-3) знаходить у почутому художньому тексті, медіатексті відповіді на поставлені запитання (6 МОВ 1.3.1-1) розрізняє відому і нову для себе інформацію (6 МОВ 1.3.1-2) використовує вербальні та невербальні засоби для ефективної комунікації із співрозмовниками (6	**Джек Лондон (1876–1916) «Жага до життя».** Самовладання, воля до життя головного героя оповідання, його мужність у сутичках із суворою природою та життєвими обставинами. Збереження моральних переконань у моменти смертельної небезпеки. Роль пейзажних і портретних замальовок у відтворенні внутрішнього стану головного героя. Проблеми зрадництва і духовної стійкості у творі. **Олекса Стороженко (1805–1874) «Скарб».** Ознаки казки у творі. Опис характеру та поведінки головного героя. Зображення людських вад. Протиставлення праці та ледарства. Особливості мови твору. **Володимир Рутківський (1937–2021)**	Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване, прогнозоване або ін.), аудіювання (відтворення думок і фактів, висловлювань персонажів у почутому та/або прочитаному художньому тексті), знаходження в почутому та/або прочитаному тексті відповідей на поставлені запитання, розрізнення відомої і нової інформації, використання вербальних і невербальних засобів для ефективної комунікації із співрозмовниками, формулювання теми та основної

МОВ 1.7.1-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** формулює тему та основну думку художнього тексту, медіатексту (6 МОВ 2.2.3-1) виокремлює в художньому тексті, медіатексті мікротеми (6 МОВ 2.2.3-2) поєднує інформацію, подану в різні способи (словесну, графічну, числову тощо) у межах одного або кількох текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) (6 МОВ 2.2.5-1) характеризує емоційний стан літературних персонажів, їхню поведінку і вчинки, виявляючи толерантність (6 МОВ 2.3.1-1) проєктує власну поведінку в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в художньому тексті, медіатексті (6 МОВ 2.3.1-3) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** створює письмові тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) визначених типів, стилів і жанрів, зважаючи на мету, адресата, власний життєвий досвід (6 МОВ 3.1.2-1) ***ІV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** наслідує окремі стильові риси прочитаних художніх текстів, медіатекстів у процесі створення власного тексту чи медіатексту для взаємодії з іншими	**«Джури козака Швайки».** Історична основа твору. Пригоди та випробування героїв повісті. Роль дружби в період небезпеки. Світ Дикого поля. Роль пейзажу у творі. Авторські засоби відтворення історичного колориту в художньому тексті. **Анна Ґавальда (нар. 1970). «35 кіло надії».** Теми школи, родинних стосунків, життєвого покликання особистості. Ґрегуар Дюбоск на шляху дорослішання. Складні випробування та їх роль у формуванні характеру підлітка. Образ дідуся Леона як моральний приклад і опора для хлопчика. Відкритий фінал повісті. **Лариса Федорченко. «Під жовтим небом мрій» (2-3 уривки за вибором учителя).** Проблеми людських стосунків, дорослішання, булінгу, толерантності та ін. Внутрішній світ героїні-оповідачки, її вміння бачити прекрасне довкола, роздуми щодо життєвих ситуацій, пошуки себе. Особливості форми оповіді (щоденника). **Міхаель-Андреас-Гельмут Енде (1929–1995) «Джим Ґудзик і машиніст Лукас» (2-3 уривки за вибором учителя).** Теми дружби, взаємодопомоги, поваги до представників різних рас, націй, національностей, народів. Образи Джима	думки тексту, виокремлення в художньому тексті/медіатексті мікротем, поєднання в межах одного або кількох текстів різних видів інформації (словесної, графічної, числової тощо), характеристика емоційного стану літературних персонажів, проєктування власної поведінки в ситуаціях, подібних до тих, що зображено в художньому тексті/медіатексті, створення письмових текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) на підставі прочитаного тексту і власного життєвого досвіду, створення власного тексту або медіатексту із наслідуванням окремих стильових рис прочитаних художніх текстів/медіатекстів. <u>Порівняльний практикум</u>: зіставлення художнього тексту і його втілення в різних видах мистецтва.

особами (наприклад, портрет (Дж. Лондон), мотиваційний лист до вступу у заклад освіти (А. Ґавальда), лист знаменитій людині (К. Гагеруп), новий епізод про казкові пригоди персонажів (М. Енде, К. Нестлінґер) або ін.) (6 МОВ 4.2.3-1)	Ґудзика та Лукаса як позитивних казкових героїв, які сміливо вступають у боротьбу зі злом і насильством. Роль фантастики у творі. Елементи казки. Моральні цінності, що утверджуються у творі. **Ульф Старк (1944-2017) «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» (2-3 розділи за вибором учителя) або «Маленька книжка про любов» (2-3 розділи за вибором учителя) (1 твір за вибором учителя).** Ульф Старк «Чи вмієш ти свистати, Юганно?». Проблеми самотності (дітей і дорослих), ставлення до людей похилого віку у творі. Образи дітей (Ульф, Берра) і дідуся Нільса, встановлення духовного зв'язку між ними. Світ добра, людяності, милосердя, який герої творять власноруч. Смисл назви твору. Значення символів (шовкова хустка, краватка, повітряний змій та ін.). Ульф Старк «Маленька книжка про любов». Різдвяна історія в контексті історичного минулого. Зображення світу дитинства крізь призму складних життєвих обставин (війна, туга за батьком, бідність, несправедливість). Родинні та шкільні стосунки у творі. Ідеї підтримки й любові, які допомагають людям вижити й морально встояти в скрутних	

	обставинах. ***(ТЛ)*** *Проблема і проблематика літературного твору, портрет. Поглиблення понять: тема, ідея, герой/героїня художнього твору (вплив обставин на формування характеру і вчинки, внутрішній світ героя/героїні).* ***(ЛК)*** *Історія і традиції українського козацтва, їх відображення в різних видах мистецтва.* ***(УС)*** *Герої та героїні сучасної України.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Любов до життя» (реж. К. Суайгерт, США, 2012), «35 кіло надії» (реж. О. Ланглуа, Бельгія, Франція, 2005), «Джим Ґудзик і машиніст Лукас» (реж. Д. Ганзель, Німеччина, 2018), «Чи вмієш ти свистати, Юганно?» (режисер Р. Хаммеріх, Швеція, 1994) та ін.* *(ЛРК) Твори письменників/письменниць (1-2) регіону про випробування.*	
ПОЕТИЧНА МОЗАЇКА		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях унаочнює та візуалізує почутий художній текст (самостійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, аплікації,	**Мацуо Басьо (1644–1694) Хайку.** Відображення японських уявлень про красу в поезії митця. Лаконізм форми та широта художнього змісту хайку. Зображення станів природи в ліриці М. Басьо. Роль художньої деталі. Підтекст.	Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване або ін.), унаочнення та візуалізація почутого та/або прочитаного художнього тексту (малюнки,

фотоколаж та ін.) для відтворення змісту (6 МОВ 1.2.3-1) визначає ключові слова в почутому художньому тексті та медіатексті (6 МОВ 1.3.1-3) формулює тему та ідею почутого художнього тексту, медіатексту (6 МОВ 1.4.1-1) характеризує особливості форми усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), зумовлені змістом (6 МОВ 1.4.3-1) розповідає про власний емоційний стан, описуючи окремі відтінки настрою, почуттів, переживань під час сприймання художнього тексту, медіатексту (6 МОВ 1.8.1-1) регулює власні емоції під час презентації повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), художньої декламації (6 МОВ 1.8.2-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** визначає спільні та різні елементи змісту і форми поетичних художніх текстів (6 МОВ 2.2.4-1) розпізнає в художньому тексті основні виражальні засоби (6 МОВ 2.2.6-2) за мотивами прочитаного художнього тексту створює власний медійний продукт (буктрейлер, мультфільм, відеоролик або ін.) (6 МОВ 2.7.2-1) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** добирає доречні засоби мовної виразності для оформлення власного висловлювання (письмовий	**Роберт Бернс (1759–1796) «Моє серце в верховині…».** Ідея любові до батьківщини у вірші Р. Бернса. Антитеза (рідний край – чужина). Елементи фольклору (традиційні образи, постійні епітети, повтори та ін.). **Тарас Шевченко (1814–1861) «Тече вода з-під явора».** Пейзаж як дзеркало душі у творі Кобзаря. Символіка образів, мелодійність та ритміка вірша. **Леся Українка (1871–1913) «Давня весна».** Зображення життєдайної сили природи у вірші. Образ ліричної героїні. Засоби художньої виразності. **Павло Тичина (1891–1967) «Не бував ти у наших краях!».** Оспівування краси рідної землі. Поетичні образи, художні засоби, звукова палітра твору. **Володимир Сосюра (1897–1965) «Я люблю, коли в листя зелене…».** Гармонія душі та природи у вірші. Провідні образи твору. **Ліна Костенко (нар. 1930) «Дощ полив, і день такий полив'яний».** Поетичний опис дощу як цілющої сили природи. Багатство художньої мови твору.	аплікації, фотоколаж та ін.), визначення ключових слів у почутому та/або прочитаному художньому тексті та медіатексті, формулювання теми та ідеї почутого та/або прочитаного художнього тексту та медіатексту, характеристика форми усного повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), розповідь про власний емоційний стан (настрої, почуття, переживання) під час сприймання художнього тексту/медіатексту, презентація повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), визначення спільних та різних елементів змісту і форми поетичних художніх текстів, розпізнавання в художньому тексті основних виражальних засобів,—пояснення їх ролі, ілюстрування або створення власного медійного продукту за мотивами прочитаного художнього тексту (буктрейлер, мультфільм, відеоролик або ін.), створення власного висловлювання (письмовий

мінітвір за прочитаним художнім текстом) (6 МОВ 3.1.4-2) знаходить і виправляє недоліки та помилки в змісті, будові й мовному оформленні власних висловлень (6 МОВ 3.3.1-1) пояснює окремі виправлення у власному висловлюванні (6 МОВ 3.3.1-2) аналізує зміст написаного з погляду цілісності та повноти викладу (6 МОВ 3.3.2-1) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** відтворення окремих художніх засобів (хайку, епітет, метафора та ін.) для втілення власних творчих намірів (6 МОВ 4.2.2-1) урізноманітнює власне мовлення завдяки читанню літературних творів, роботі із словниками та довідковими джерелами (6 МОВ 4.2.4-1)	***(ТЛ)*** *Хайку, ліричний герой/героїня, епітет, метафора. Поглиблення поняття: вірш.* ***(ЛК)*** *Початкові відомості про специфіку розуміння краси в різних культурах.* ***(УС)*** *Пейзажі Т. Шевченка. Видатні українські перекладачі/перекладачки творів зарубіжних поетів.* ***(МТ)*** *Фільмографія: документальні фільми про природу України, Японії, Шотландії та ін.* ***(ЛРК)*** *Поетичні твори (1-2) письменників/письменниць регіону.*	мінітвір за прочитаним художнім текстом), знаходження і виправлення недоліків і помилок у власному висловлюванні, пояснення окремих виправлень у власному висловлюванні, аналіз змісту написаного з погляду цілісності та повноти викладу, відтворення окремих художніх засобів (епітет, метафора та ін.) для втілення власних творчих намірів, урізноманітнення власного мовлення завдяки читанню літературних творів, робота зі словниками і довідковими джерелами. Порівняльний практикум: зіставлення засобів художньої образності в українській та зарубіжній поезії.
ПОГЛЯД У МАЙБУТНЄ		
I. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних комунікативних ситуаціях визначає основну мету (думку) почутого художнього тексту, медіатексту (6 МОВ 1.4.4-1) прогнозує перебіг комунікації та/або подій в художньому тексті, медіатексті (6 МОВ 1.4.4-2)	**Рей Дуглас Бредбері (1920–2012) «Усмішка».** Проблема руйнування духовних цінностей в оповіданні «Усмішка». Образ Тома, його розвиток під впливом подій, мимовільним учасником яких він стає. Значення образу Джоконди для розкриття авторського задуму. Ідея особистої	Різні види читання (виразне, «ланцюжком», в особах, вибіркове, коментоване або ін.), визначення основної мети (думки) почутого та/або прочитаного художнього тексту/медіатексту,

розпізнає наявні в почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) факти, судження та аргументи (6 МОВ 1.4.6-1) обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту тощо) (6 МОВ 1.5.1-1) характеризує почуте повідомлення (зокрема художній текст, медіатекст) з погляду основних правил спілкування (6 МОВ 1.5.1-2) характеризує вплив художніх деталей на сприйняття почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту) (6 МОВ 1.5.3-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** пояснює функцію заголовка для розуміння змісту художнього твору (6 МОВ 2.1.2-1) піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення фактів і суджень про факти (6 МОВ 2.2.2-3) визначає актуальність художнього тексту, медіатексту на основі власного досвіду та досвіду інших осіб (6 МОВ 2.4.2-1) використовує для розв'язання завдань актуальні та достовірні текстові/медіатекстові джерела інформації (6 МОВ 2.5.2-1) переказує зміст тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) у різний спосіб відповідно до завдання	відповідальності у творі. Віра автора в силу мистецтва, яке здатне врятувати душу людини та світ. **Галина Пагутяк (нар. 1958) «Втеча звірів або новий бестіарій».** Галина Пагутяк «Втеча звірів або новий бестіарій». Конфлікт між людством і світом природи. Пошук втраченої гармонії, заклик до переосмислення місця людини у світі та повернення до справжніх цінностей. Символіка твору. ***(ТЛ)*** *Художня деталь. Поглиблення понять: тема, ідея, оповідання, символ.* ***(ЛК)*** *Картина «Мона Ліза» Л. да Вінчі: її історія, символічний зміст, загадки. Образ майбутнього у творах сучасного українського і зарубіжного мистецтва (живопис, кіно, музика та ін.).* ***(УС)*** *Специфіка українських перекладів твору Р. Бредбері.* ***(МТ)*** *Фільмографія: «Усмішка» (режисер К. Полігас, Україна, 2007) та ін.* *(ЛРК) Фантастичні твори (1-2) письменників/письменниць регіону.*	прогнозування перебігу комунікації та/або подій у художньому тексті/медіатексті, розпізнавання в почутому та/або прочитаному художньому тексті та медіатексті фактів, суджень, аргументів, обґрунтування достовірності й повноти інформації зі зверненням до відповідних джерел і цитат, характеристика почутого художнього тексту/медіатексту з погляду правил спілкування, характеристика художніх деталей та їхнього впливу на сприйняття, пояснення заголовку художнього тексту, оцінювання інформації на підставі розрізнення фактів і суджень про факти, визначення актуальності художнього тексту, використання достовірних текстових/медіатекстових джерел інформації для розв'язання завдань, переказ змісту художнього тексту/медіатексту, фіксація елементів художнього тексту і медіатексту з допомогою графічних позначок, дискусія

(6 МОВ 2.6.1-1) фіксує елементи тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), оптимізуючи написане за допомогою окремих графічних позначок (6 МОВ 2.6.1-2) ***ІІІ. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі*** дискутує в онлайн-середовищі на знайомі теми, пов'язані із власним читацьким досвідом, літературними уподобаннями (6 МОВ 3.2.2-1) порівнює позиції учасників дискусії (6 МОВ 3.2.2-2) толерантно обстоює власну позицію, звертає увагу на спільні і різні думки учасників дискусії (6 МОВ 3.2.2-3) взаємодіє з іншими особами у цифровому середовищі, дбаючи про безпеку (6 МОВ 3.2.3-1) ***ІV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** наслідує окремі стильові риси текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) у процесі створення власного фантастичного тексту або медіатексту на тему майбутнього для взаємодії з іншими особами (6 МОВ 4.2.3-1)		(очно або в онлайн-середовищі), порівняння позицій учасників дискусії, обстоювання власної позиції, взаємодія з іншими особами в цифровому середовищі, створення власного фантастичного тексту або медіатексту на тему майбутнього. <u>Порівняльний практикум</u>: зіставлення поведінки юрби і юних персонажів творів; зіставлення символів, художніх деталей.
Підсумки		
І. Взаємодія з іншими особами усно, сприймання і використання інформації у різних	Види художніх образів у прочитаних художніх текстах і медіатекстах. Актуальна	Виявлення особливостей, що сприяють або заважають

комунікативних ситуаціях вказує на окремі особливості, що сприяють або заважають ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування (6 МОВ 1.5.2-1) доброзичливо висловлює своє ставлення до думок та позицій інших осіб, зважаючи на неповноту або суперечливість почутої інформації (6 МОВ 1.6.1-1) наводить кілька аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції, доречні цитати з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) для увиразнення власних поглядів, ідей, переконань (6 МОВ 1.6.2-1) добирає стиль мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування (6 МОВ 1.7.1-2) використовує потрібні вербальні та невербальні засоби для збагачення міжособистісної комунікації позитивними емоціями, створення комфортної атмосфери спілкування, спонукання співрозмовників до певних дій (6 МОВ 1.8.3-1) ***ІІ. Аналіз, інтерпретація, критичне оцінювання інформації в текстах різних видів*** залежно від мети читання обирає самостійно або за допомогою інших осіб тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для читання, які належать до різних стилів і жанрів, аргументує свій вибір (6 МОВ 2.5.1-1) ефективно використовує інформаційні ресурси (бібліотеки, сайти тощо) для задоволення власних читацьких потреб і розширення кола читацьких інтересів (6 МОВ 2.5.1-3)	проблематика класичних і сучасних творів. Міфологічні образи і сюжети, їх утілення в різних видах мистецтва. Фантастика та її роль у художній літературі. Моральні якості літературних героїв та героїнь у життєвих випробуваннях. Засоби художньої виразності у поетичних і прозових творах. Сучасні ресурси зарубіжної літератури для учнів (друковані, цифрові).	ефективній комунікації в конкретній ситуації спілкування, висловлювання доброзичливого ставлення до думок і позицій інших осіб, наведення аргументів і прикладів на підтвердження власної позиції (поглядів, ідей, переконань), вибір стилю мовлення відповідно до мети, потреб і умов спілкування, використання вербальних і невербальних засобів для збагачення особистої комунікації і створення комфортної атмосфери спілкування, обрання (самостійно або з допомогою інших осіб) художніх текстів/ медіатекстів, використання інформаційних ресурсів (бібліотеки, сайти тощо) для розширення кола читання, створення власного висловлювання (відгук про улюблений твір), висловлювання в захищеному цифровому середовищі щодо власної читацької діяльності, порівняння класичних і сучасних текстів в аспектах порушених проблем і

III. Висловлювання думок, почуттів, ставлень, письмова взаємодія з іншими особами, зокрема в цифровому середовищі оформлює власне висловлення (відгук про улюблений твір), враховуючи основні засади академічної доброчесності (6 МОВ 3.1.3-1) висловлюється в захищеному цифровому середовищі щодо власної читацької діяльності (6 МОВ 3.2.1-2) ***IV. Дослідження літературних і мовних явищ, читацької діяльності та індивідуального мовлення*** порівнює класичні й сучасні тексти щодо наявності в них порушених проблем і тем, видів художніх образів, мовних засобів (6 МОВ 4.1.2-2) творчо використовує мовні засоби, обираючи із запропонованих варіантів доречні нестандартні рішення, обґрунтовуючи власний вибір (6 МОВ 4.2.1-1)		тем, видів художніх образів, мовних явищ, творче використання мовних засобів (обрання із запропонованих варіантів доречних та обґрунтування власного вибору). Порівняльний практикум: зіставлення художніх текстів і медіатекстів.

Прикінцева частина

Методичні підходи до реалізації МНП:

компетентнісний (формування ключових компетентностей учнів/учениць засобами української та зарубіжної літератур, особлива увага при цьому приділяється розвитку їх критичного мислення, творчих здібностей, національно-культурного самовираження; розвиток умінь і навичок аналізу та інтерпретації художнього тексту та/або медіатексту, порівняння творів (або їх компонентів) різних національних літератур/культур, висловлення та обговорення думок/поглядів/позицій (усно, письмово, зокрема в цифровому середовищі); дослідження мовних і літературних явищ, текстів/медіатекстів різних видів);

діяльнісний (мотивація активної читацької діяльності учнів/учениць, їх прилучення до читання художньої літератури (класичної і сучасної), розширення кола читання, формування умінь і навичок роботи з книжками та іншими джерелами інформації, бібліотечними ресурсами (зокрема цифровими); створення ефективного середовища для діалогу щодо художніх текстів та/або медіатекстів, їх творчої реінтерпретації в різний спосіб (есе, буктрейлер, лепбук, пост або виступ у соцмережі, малюнок, комікс та ін.);

особистісно орієнтований (забезпечення свободи мислення і висловлення учнів/учениць, їх права на власну думку і самовираження; врахування відкритості й множинності інтерпретацій художніх текстів та/або медіатекстів, їх «життя» в часі; визнання читацьких інтересів молоді; створення умов для реалізації індивідуальної освітньої траєкторії для учнів/учениць).

Методи й технології навчання:

інтерактивні (дискусії, робота в парах/групах, рольові ігри тощо);

проблемно-пошукові (проблемне питання/проблемна ситуація, пошук аргументів/контраргументів, робота з різними джерелами інформації тощо);

візуалізації (створення опорних схем, «хмар слів», малюнків, коміксів та ін. за художніми текстами та/або медіатекстами);

інформаційно-комунікаційні (використання різних джерел (зокрема цифрових) для здобуття інформації; порівняння різних видів інформації; дотримання правил безпеки в інформаційному просторі; дослідження, комунікація і самовираження в цифровому просторі із дотриманням академічної доброчесності та етичних норм та ін.);

критичного мислення (виявлення маніпуляцій свідомістю (зокрема в цифровому просторі) і протидія ним; аналіз і оцінка різних видів інформації, формулювання обґрунтованих висновків; використання авторитетних думок науковців/науковиць та митців/мисткинь; розрізнення художніх і нехудожніх явищ та ін.);

творчого читання (розвиток творчого сприйняття, уяви, самостійного мислення учнів/учениць, уміння насолоджуватися художнім текстом, виявляти його естетичну вартість та ін.);

дослідницько-проєктні (здійснення учнями/ученицями досліджень щодо окремих мовних і літературних явищ; розроблення власних проєктів (індивідуальних або в парі/групі), їх презентація та ін.).

Інструментарій для оцінювання. Для діагностування результатів навчання учнів/учениць використовують різні види оцінювання: **формувальне** (поступ навчання учнів/учениць, зворотній зв'язок, відстеження і корекція освітньої траєкторії, мотиваційне середовище та ін.), **поточне** (усні відповіді, письмові роботи, тестування, опрацювання джерел, підготовка проєктів і дсоліджень, робота в цифровому просторі та ін.) і **підсумкове**

(підсумкова робота за групами результатів або комплексна підсумкова робота, виступ із презентацією власного дослідження або проєкту та ін.). Учитель/учителька спонукають учнів/учениць до самооцінювання та взаємооцінюввння, використовують різні інструменти для мотивації їх розвитку (мотиваційні картки, трекери, інтерактивні аркуші та ін.), обговорюють з учнями/ученицями їхні успіхи та перспективи подальшого вдосконалення.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Ресурси

Міністерство освіти і науки України. URL: https://mon.gov.ua/

Український інститут розвитку освіти. URL: https://uied.org.ua/

Інститут модернізації змісту освіти. URL: https://imzo.gov.ua/

Нова українська школа: веб-ресурс НУШ. URL: https://nus.org.ua/

Всеосвіта: національна освітня платформа. URL: https://vseosvita.ua/

Всеукраїнська школа онлайн. URL: https://lms.e-school.net.ua/

Бібліотека української літератури. URL: https://www.ukrlib.com.ua/

Бібліотека світової літератури. URL: https://www.ukrlib.com.ua/world/

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: http://www.nbuv.gov.ua/

Освіта. UA. URL: https://osvita.ua/

Всесвіт: український журнал іноземної літератури. URL: https://www.vsesvit-journal.com/

Літературна освіта: теорія, методика, практика. Всеукраїнський науково-методичний журнал. URL: https://academia-pc.com.ua/litosvita

Додаток 2

Список творів для додаткового читання

Для уроків додаткового читання та уроків із резервного часу

(за вибором учителя)

5 клас

Андерсен Г.-К. «Непохитний олов'яний солдатик», «Гидке каченя», «Дикі лебеді», «Соловей» (1 за вибором)

Арабські казки «Про Аладдіна і чарівну лампу», «Розповідь про царя Шахріяра» (1 за вибором)

Українська народна казка «Про сімох братів-гайворонів і їхню сестру»

Українська народна казка «Дівчина-тростинка»

Шевченко Т.Г. «Садок вишневий коло хати...»

Леся Українка «Лелія»

Королів-Старий В. «Хуха-Моховинка»

Баррі Дж.-М. «Пітер Пен»

Бернетт Ф.-Е. «Таємничий сад», «Маленький лорд Фаунтлерой», «Маленька принцеса» (1 за вибором)

Гауф В. «Маленький Мук», «Каліф-лелека» (1 за вибором)

Кестнер Е. «Еміль і детективи», «Крихта та Антон» (1 за вибором)

Керролл Л. «Аліса в Задзеркаллі»

Кіплінг Р.-Дж. «Рікі-Тікі-Таві»

Коллоді К. «Піноккіо»

Корчак Я. «Король Матіуш Перший»

Крюс Дж. «Флорентіна»

Лагерлеф С. «Дивовижна подорож Нільса Хольгерсона з дикими гусаками

Швецією», «Свята ніч» (1 за вибором)

Мілн А. «Вінні-Пух та всі-всі-всі»

Перро Ш. «Попелюшка», «Кіт у чоботях» або ін. (1-2 за вибором)

Распе Р.-Е. «Пригоди барона Мюнхгаузена» («За волосся», «Перша подорож на Місяць» або ін. – 1 за вибором)

Родарі Дж. «Пригоди Цибуліно», «Пригоди Джельсоміно в Країні брехунів» (1 за вибором)

Сетон-Томпсон Е. «Снап», «Доміно», «Ведмежа Джонні», «Мустанг-іноходець» (1 за вибором)

Треверс П.-Л. «Мері Поппінс»

Вайлд О. «Щасливий принц»

Чапек К. «З погляду кішки»

Із сучасної літератури

Качан А. «До синього моря»

Стельмах Я. «Митькозавр із Юрківки, або Химера лісового озера»

Ярмиш Ю. «Летюче дерево»

Нестайко В. «Чарівні окуляри».

Бачинський А. «Детективи в Артеку, або Команда скарбошукачів»; Детективи з Артеку. Таємниці кам'яних могил»

Зірка Мензатюк «Ангел Золоте Волосся», «Київські казки»

Павленко М. Збірка казок «Півтора бажання: казки з Ялосоветиної скрині» (казки «Хатка для Нехайка», «Баба Віхола», «Хлопець, який нарешті переміг страх»)

Матіяш Б. Збірка «Казки Різдва» (казки «Зірка і Віслючок», «Золотоволоска і червоний мак»)

Вдовиченко Г. «Сова, яка хотіла стати жайворонком», «36 і 6 котів».

Морозенко М. «Песик кулька», «Вірність Хатіко»

Матіяш Д. «Подарунок від святого Миколая»

Горик Н. Збірка віршів «На ниточці родоводу»

Міхаліцина К. «Квіти біля четвертого»

Савчук Н. «Тато мій Петлюра»

Ткачук Г. «Вечірні крамниці вулиці Волоської», «Хто такі котулаки»

Малкович І. «Анна Ярославна: київська князівна – королева Франції»

Кирпа Г. «Мій тато став зіркою»

Дерманський О. «Різдвяна крамничка тітоньки Мальви»

Малик Галина. Подорож Алі до Країни сяк-таків», «Третя подорож Алі»

Воронина Л. Таємне Товариство Брехунів, або Пастка для синьоморда», «Таємне Товариство Ботанів, або Екстрим на горі Підстава», «Таємне Товариство Близнюків, або Чудовисько озера Лох-Ойх та інші страховища», «Таємне Товариство Блазнів, або Балансування на краю прірви».

Гридін С. «Федько, прибулець з Інтернету», «Федько у віртуальному місті», «Федько у пошуках Чупакабри», «Федько: пригоди у Вірусляндії»

Роздобудько І. «Ірен Роздобудько про Блеза Паскаля, Вольфі Моцарта, Ганса Андерсена, Катрусю Білокур, Чарлі Чапліна»

Ауер М. Цикл «Школа чарівних тварин» (1-2 за вибором)
Бессон Л. «Артур і мініпути»
Ґеммель Ш. «Марвін. Книга Вогню і Дружби»
Вайт Е. Б. «Павутинка Шарлотти»
Дал Р. «Чарлі і великий скляний ліфт»
Зальтен Ф. «Бембі»
Екгольм Я.-У. «Людвігові хитрому – ура! ура! ура!»
Ліндґрен А. Цикл творів про малюка і Карлсона (1-2 за вибором)
Льюїс К-.С. Цикл «Хроніки Нарнії» (1-2 за вибором)
Маар П. «Пан Белло і блакитне диво», «Що не день, то субота», «Китобус, або Нові цятки для Суботика» (1 за вибором)
Нанетті А. «Мій дідусь був черешнею»

Ролінґ Дж. «Гаррі Поттер і філософський камінь»

Стронґ Дж. «Кімнатні пірати», «Розшукується ракета на чотирьох лапах», «Гармидер у школі», «Канікули з близнятами» (1 за вибором)

6 клас

Баррі Дж.-М. «Пітер Пен і Венді»

Бічер-Стоу Г. «Хатина дядька Тома»

Бредбері Р. «Все літо в один день» та інші оповідання (1-2 за вибором)

Верн Ж. «Діти капітана Гранта»

Плачинда С. «Міфи і легенди Давньої України» (1-2 за вибором)

Грецькі міфи. «Деметра і Персефона», «Нарцис», «Пігмаліон» та ін. (1-2 за вибором)

Шевченко Т.Г. «Ой, діброво – темний гаю!..»

Леся Українка «Як дитиною, бувало...», «Мрії»

Сосюра В. «Сном блакитним заснули поля»

Костенко Л. «Де шлях летючими штрихами…»

Даррелл Дж. «Моя родина та інші звірі», «Птахи, звірі й родичі» (1 за вибором)

Українські легенди «Калина», «Берегиня» (за С. Плачиндою)

Єгипетські міфи. Ра та Апоп. Міф про те, як Тефнут покинула Єгипет (1 за вибором)

Індійські міфи. Творення. Про створення ночі. Про потоп. Про золоті часи (1-2 за вибором учителя)

Крюс Дж. «Тім Талер, або Проданий сміх»

Марк Твен. «Принц і злидар»

О. Генрі. «Вождь червоношкірих»

Олдрідж Дж. «Останній дюйм»

Етуотер Р. і Ф. «Пінгвіни містера Поппера»

Елінор Ф. «Сьома принцеса»

Сенкевич Г. «Янко-музикант»

Сетон-Томпсон Е. «Маленькі дикуни»

Стівенсон Р.Л. «Острів скарбів»

Вайлд О. «Кентервільський привид»

Харріс Дж.-Ч. «Казки дядечка Рімуса»

Шолом-Алейхем. «Хлопчик Мотл», «Пасха на селі» (1 за вибором)

Із сучасної літератури

Бонд М. «Ведмежа на ім'я Паддінгтон», «Ще про Паддінгтона», «Паддінгтон помічник» (1-2 за вибором)

Енде М. «Момо»

Кінні Дж. «Щоденник слабака»

Ліндґрен А. «Брати Лев'яче серце»

Нестлінґер К. «Пес йде у світ», «Начхати нам на огіркового короля!», «Гном у голові» (1 за вибором)

Ролінґ Дж. «Гаррі Поттер і філософський камінь», «Гаррі Поттер і таємна кімната»

Толкін Дж.-Р.-Р. «Гобіт, або Туди і звідти»

Багряна А. «Українська лицарка (Дитинство Олени Теліги)»

Кокотюха А. «Таємниця козацького скарбу»

Малик Г. «Злочинці з паралельного світу»

Рутківський В. «Сторожова застава»

Полянко В. «Приборкання Кичери»

Мензатюк З. «Відчайдушні вершники»

Бачинський А. «Примари Чорної діброви»

Сайко О. «Біла ворона», «Гаманець», «Подарунок на Святого Миколая»

Павленко М. «Миколчині історії»

Ткачук Г. «ЗВРК»

Купріян О. «Мирослава та інші з нашого двору»

Гридін С. «Кігтик Ковбаско»

Андрусяк І. «Вісім днів з життя Бурундука»

Михед О. «Котик, Півник, Шафка»

Корній Д. «Петрусь Химородник»

Рутківський В. «Джури-характерники», «Джури і підводний човен», «Джури і Кудлатик»

Гаврош О. «Фортелькі Мімі: майже казкова історія»

Гербіш Н. «Мене вати Мар'ям», «Яблука війни»

Гузовська-Корицька Г. «На сьомому небі від щастя»

Мелетич Н. «Леся. Мандрівний клубочок»

Додаток 3

Компетентнісний потенціал інтегрованого курсу літератур

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
Вільне володіння державною мовою	уміння: сприймати (зокрема читати інформаційні та художні тексти класичної та сучасної літератури (української і зарубіжної), розуміти, перетворювати, аналізувати, інтерпретувати і оцінювати інформацію; висловлювати думки, почуття, погляди в усній і письмовій формі; використовувати вербальні та невербальні засоби в різноманітних міжособистісних, соціальних і культурних контекстах; дотримуватися культури мовлення і норм мовленнєвого етикету, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб; адаптуватися до змінюваних умов спілкування, вирішувати нестандартні завдання з використанням потенціалу української мови і відповідних комунікативних стратегій ставлення: цінування української мови як чинника української національної та громадянської ідентичності; прагнення використовувати українську мову в усіх сферах життя, зокрема в професійній

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	діяльності; виявлення мовної стійкості у використанні української мови; прагнення до ненасильницької комунікації; потреба в читанні творів художньої літератури українською мовою
Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами	Здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) мовою уміння: сприймати (зокрема читати рідною мовою), розуміти, перетворювати, аналізувати та інтерпретувати, оцінювати інформацію; висловлювати думки, почуття, погляди в усній і письмовій формі рідною мовою; адаптуватися до умов спілкування в багатомовному середовищі з використанням потенціалу рідної мови і відповідних комунікативних стратегій, ураховувати культурні та особистісні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб ставлення: цінування рідної мови як чинника національної та громадянської ідентичності; готовність спілкуватися рідною мовою; потреба в читанні творів художньої літератури рідною мовою Здатність спілкуватися іноземними мовами

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	уміння: використовувати власний мовленнєвий досвід для вивчення іноземних мов; пояснювати роль/значення мовних явищ і системи понять, за допомогою яких формується картина світу носіїв іноземної мови; використовувати за потреби різноманітні стратегії для задоволення власних іншомовних комунікативних намірів; використовувати іноземні мови для розширення читацького досвіду, читацьких інтересів, дослідницької діяльності, підготовки проєктів тощо ставлення: готовність до міжкультурного діалогу; розуміння важливості оволодіння іноземними мовами для міжкультурного діалогу, особистісного розвитку та професійної самореалізації; відкритість до вивчення іноземних мов; готовність спілкуватися іноземними мовами; дотримання культури спілкування, прийнятої в сучасному суспільстві, повага до культурних та особистісних відмінностей співрозмовників, усвідомлення та урахування переваг та/або обмежень окремих груп чи осіб, виявлення розуміння і співпереживання; толерантність до представників іншого народу, носіїв іншої мови, культури, звичаїв і способу життя;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	розуміння потреби популяризації України у світі засобами іноземних мов
Математична компетентність	уміння: установлювати причиново-наслідкові зв'язки, виокремлювати головну та другорядну інформацію; формулювати визначення, логічно обґрунтовувати висловлену думку; перетворювати інформацію з однієї форми на іншу (текст, графік, таблиця, схема) для вирішення комунікативних завдань ставлення: готовність до пошуку різноманітних способів розв'язання комунікативних проблем; прагнення висловлюватися логічно, точно і послідовно
Компетентності в галузі природничих наук, техніки та технологій	уміння: висловлювати гіпотези, описувати процеси власної діяльності з використанням мовних і мовленнєвих засобів, зокрема іноземної мови; формулювати тезу і добирати аргументи для її підтвердження ставлення — прагнення поглиблювати уявлення про цілісну наукову картину світу для суспільно-технологічного розвитку
Інноваційність	уміння:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	презентувати власні ідеї, бачення, інноваційні погляди зрозуміло, грамотно, креативно, використовуючи доцільні засоби увиразнення мовлення; мобілізовувати ресурси (зокрема нематеріальні і цифрові) через комунікацію для провадження інноваційної діяльності, зокрема в професійній сфері; ефективно використовувати різні комунікативні стратегії для розв'язання життєво важливих проблем, зокрема в ситуаціях неоднозначності та непевності ставлення — відкритість до інновацій, готовність продукувати нові ідеї, спонукати до цього інших осіб
Екологічна компетентність	уміння: використовувати потенціал текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) щодо висвітлення діяльності людини як частини природи; використовувати комунікативні стратегії для реалізації екологічних проєктів, формування екологічної культури та забезпечення сталого розвитку суспільства ставлення — інтерес до здобутків українських і зарубіжних авторів/авторок, які зробили вагомий внесок у формування і поширення ідей сталого розвитку суспільства
Інформаційно-комунікаційна компетентність	уміння: використовувати різні види сприймання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) для пошуку, обробки, аналізу і добору інформації;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	діяти за алгоритмом у процесі складення плану виконання комунікативних завдань; комунікувати грамотно і безпечно в інформаційному просторі; розрізняти емоції інших осіб у контексті комунікації; розпізнавати маніпулятивні технології та протистояти їм; використовувати сучасні цифрові технології для розширення читацького досвіду та кола читацьких інтересів ставлення: задоволення пізнавального інтересу в інформаційному середовищі; прагнення етично взаємодіяти у віртуальному просторі; готовність дотримуватися засад академічної доброчесності; прагнення особистісного розвитку як компетентного мовця і читача за допомогою цифрових технологій; прагнення збагачувати власний читацький і мовленнєвий досвід
Навчання впродовж життя	уміння: визначати власні комунікативні потреби, цілі і способи їх досягнення; використовувати ефективні прийоми вивчення державної/рідної/іноземної мови з урахуванням

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	власного стилю навчання; постійно збагачувати власний словниковий запас через використання словників і довідкових ресурсів, зокрема цифрових; проводити самооцінку результатів діяльності, рефлексію; користуватися різними видами бібліотек та орієнтуватися в бібліотечних ресурсах ставлення: прагнення вдосконалювати власне мовлення впродовж життя, розвивати мовну інтуїцію; руйнування власних мовних і комунікативних бар'єрів, усвідомлення і подолання стереотипів; розуміння ролі читання текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів) українських і зарубіжних авторів/авторок для гармонійного розвитку та самовдосконалення; прагнення збагачувати читацький і мовленнєвий досвід, набувати умінь і навичок професійного дослідження текстів/медіатекстів
Громадянські та соціальні компетентності	Громадянські компетентності уміння: аргументовано і грамотно висловлювати власну громадянську позицію, керуючись принципами об'єктивності та справедливості, виявляючи громадянську стійкість та українську національну та громадянську ідентичність; використовувати комунікативні навички та багатомовність для ведення міжкультурного

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	діалогу; уникати дискримінування інших осіб у своїх висловлюваннях і діях; критично оцінювати інформацію з різних джерел, формувати та обстоювати особистісні ціннісні орієнтири, спираючись на суспільно-державні (національні) цінності України, українські історико-культурні надбання і традиції в європейському ціннісному контексті; застосовувати здобуті в мовно-літературній освітній галузі знання і набуті вміння для формування власної готовності до захисту незалежності і територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів та суспільно-державних (національних) цінностей України ставлення: сприйняття громадянських цінностей, актуалізованих у текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів/авторок; шанування української культури, бажання пізнавати культури інших народів і критично осмислювати їх надбання; збереження суспільно-державних (національних) цінностей України, повага до права кожного народу на свою культуру, шанобливе ставлення до інших культур, якщо їх надбання не завдає шкоди українським національним цінностям та інтересам; відкритість до культурного різноманіття за допомогою вивчення мов і літератур та здійснення міжкультурної комунікації; повага до права і законодавства щодо забезпечення функціонування української мови як

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	державотворчого чинника української нації; утвердження права на власну думку Соціальні компетентності уміння: використовувати ефективні комунікативні стратегії для співпраці в групі; дотримуватися засад ненасильницької комунікації; враховувати вплив слова на психічне здоров'я людини, відповідально використовувати мовні виражальні засоби; враховувати особистісні та культурні відмінності співрозмовників, переваги та/або обмеження окремих груп чи осіб; застосовувати комунікативні стратегії для протистояння деструктивним і маніпулятивним впливам, що є загрозою для здоров'я; конструктивно спілкуватися в різних соціальних середовищах із дотриманням принципів свободи особистості; виявляти в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів/авторок соціально важливий зміст ставлення:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	готовність до налагодження контактів з іншими особами з використанням різноманітних мовних засобів; усвідомлення взаємозалежностей; прагнення до пізнання суспільного досвіду України та інших держав через мову та культуру, зокрема літературні твори українських і зарубіжних авторів/авторок
Культурна компетентність	уміння: використовувати мову для духовного, культурного і національного самовираження; читати, аналізувати та інтерпретувати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) українських і зарубіжних авторів/авторок; сприймати і осмислювати цінності, актуалізовані в текстах (зокрема художніх текстах, медіатекстах) українських і зарубіжних авторів/авторок; використовувати досвід взаємодії з творами мистецтва в життєвих ситуаціях для формування власного світогляду та збагачення досвіду; створювати тексти з вираженням власних ідей, досвіду та почуттів і використанням відповідних художніх засобів; добирати тексти (зокрема художні тексти, медіатексти) для задоволення власних пізнавальних та естетичних потреб ставлення:

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	потреба в читанні художньої літератури для задоволення і рефлексії над прочитаним; поціновування художньої літератури як мистецтва слова в контексті духовних надбань України та людства; відкритість до міжкультурної комунікації, усвідомлення національної специфіки, індивідуальних і соціальних стереотипів, що можуть міститися в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті); зацікавленість світовими культурними здобутками; готовність сприймати літературний твір як структуру, відкриту для читацьких інтерпретацій у часі та просторі
Підприємливість і фінансова грамотність	уміння: ініціювати усну, письмову та онлайн-взаємодію державною/рідною/іноземною мовою для розвитку ідеї та її реалізації; презентувати власну ідею та ініціативи зрозуміло, грамотно, з використанням доцільних виражальних засобів; використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій і рішень; описувати державною/рідною/іноземною мовою власні вміння та компетентності стосовно варіантів кар'єри, розвитку підприємницьких і соціальних ініціатив; пояснювати значення заощадження, інвестування, запозичення, страхування тощо, зокрема на прикладі літературних творів українських і зарубіжних авторів;

Ключові компетентності	Уміння та ставлення
	обговорювати і планувати доходи та витрати за допомогою ефективних комунікативних стратегій; використовувати фінансові документи ставлення: готовність брати відповідальність за себе та інших осіб; відповідальне ставлення до мовленнєвого вчинку; розуміння ролі комунікативних умінь, читацького досвіду для успішної самореалізації, зокрема у професійній кар'єрі та діловому середовищі; усвідомлення важливості володіння державною мовою та спілкування рідною/ іноземною мовою для забезпечення добробуту і фінансового успіху; готовність обстоювати важливість збільшення доходу, ощадливості та раціонального використання коштів